

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Lvdovicvs Froes Societatis Iesv In Evropam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

LVDOVICVS

FROES SOCIETATI IESV

IN EVROPAM.

VM intelligeremus Christianos per Europam homines non mediocrem percipere voluptatem ex iis rebus, quæ hinc à Iapona ad ipsos perferuntur; equidem valde desiderabam opportunitatem mihi dari res omnes noui huius Christianismi summam in acta referendi. Quoniam verò multijugis obruimur occupationibus, atque adeò indices, *samquam infidelium gladiis expositi, incerti viximus*, dignoscne nos Deus habiturus sit, qui sanguinem nostrum & vitam in sacrosanctæ fidei defensione profundamus, multa, quæ tamen scribi mereantur, omittens, intra vnius eorum, quæ hætenus his in oris acciderunt, rei gestæ, & quidem maximi momenti, historiam me contrahens, hanc carptim breuiterque enarrando perstringam. Sed enim imprimis vobis sciendum est, nos in hac eaque amplissima insula viginti supra tres nostræ *Societatis homines*, totidemque *qui albo nostro inscribi desiderant*, conuersisse. Iamque vigesimus octauus agitur annus, ex quo primùm nostræ Societatis homines regnum hoc Bongoum ingressi sunt. Cuius Rex toto hoc tempore beneuolentissimè nos complexus est. Etiam si etenim paganismo adhuc adhæreat, præter tamen alia quam plurima beneuolentiæ præclara indicia, locum quendam nobis attribuit, & dono dedit, palatio suo vicinum, & mari iunctum, quodque gratissimum perpetua tēperie professioni nostræ exercendæ oppidò commodum, qui in ambitu quingentos passus cōplectitur. In hoc iam nunc non contemnenda noui collegii iacta sunt fundamenta. Quod vt fieret, ante omnia desiderabamus. Enimvero impræsentia secundum professionis nostræ rationem & usum, fixo iam domicilio, satis laxè habitare hîc permissum est nobis, nosque ab acerbissimis, quibuscū hætenus luctati sumus, laboribus & molestiis reficere; atque adeò officinam quandam diuersarum facultatum & linguarum, potissimùm verò Iaponiæ instituire. Porro quanto maiore studio nobis Rex omni in re præ-

10
EPIST. LODOVICI FROES

fidium contulit, tanto magis è contrario inuisi semper reginæ, & ab ea impediri fuimus. Vnde quòd maxima nostrorum pats Iezabelis ei nomen imposuerit; quandoquidè odio prosequendo res Diuinas, & in opponendo se sanctæ nostræ fidei incremento nihil omnino ab illa discrepet: non semel cū rege egit, ab eoq; importunissimè contendit, vt Patres Societatis vnà cum reliquis omnibus Christianis è regnis suis profligati ejicerentur, quòd ipsorum (vti illa asseribat) religio secta foret comprimis noxia & execranda. Caterū rex, vtpote quem reginæ doli inq; fidem gentemque nostrā odium non laterent, vxoris suæ consilia perfacilè refellēs, conatus eius reprimebat, solitus ad hunc ei modum respondere; Ante aduentū, o coniunx, in hanc insulam Patrum, memini solius me Bungoi huius regni principatum gerere, cū quinque regnorū etiamnum imperium obtineam; tu quoque, quæ sterilis antea posteritatis spem abieceras, septem nunc pròlium optabili fecunditate mater es facta. Vt taceam opes, diuitiasque, quæ perpetuis incrementis ab eo tempore copiose & abundanter nobis accessere. Quorum maximorum bonorum causam cum peregrinam hanc gentē extare nefas mihi sit dissimulare, propter quam Dei, quem colunt, benignitas hanc nobis felicitatē cumulatē contulit, an nõ meritò ingratus existimabor, si pro acceptis à quocunque Deo in eorum gratiam beneficiis, pro his exiliū eis & calamitatem retribuā? Cerrè ad hoc adduci non possum; alioquin etiam vereor, ne fortè iratum Numen benignitatem suam in vindictam conuertat. Atqui, quoad hæc mihi vita suppetet, de Christianis istis hominibus benemereri non desinam. Est, pia scilicet, reginæ huic, frater germanus Cichacata nomine, hominum sibi parentiū numero & opibus inter Iaponios principes facilè potentissimus, quique secundus vel tertius à rege habetur. Hic cū liberis careret, qui ditionum suarum hereditatem susceperent, puerū quēdā Meacum in successorem sibi adoptarat, filium cuiusdam Cungi. Porro Cūgi hi proceres sunt inter reliquos dignitatis gradu eminentissimi, quippe quorū officii sit proximos esse semper, & magno Voo ministerium exhibere, penes quem iure gentis in sexaginta sex Iaponæ regna suprema potestas est. Cū autem Cichacata iudicio præstaret, non improvidè puerum hunc ad voluntatē suam accommodatum in heredem sibi delegit. Quem cū ad Bonnam ciuitatem profectus secum adduxisset, septimum iam annum ingressum, rarissimæ breui in eo animi cotes animaduersæ sunt. Siquidem, præterquam, quòd habitu corporis & forma conspicuam venustatem præferat, & gratiosum se morum elegantia faciat,

faciat, ingenii insuper acumine ita excellere cœpit, vt in iis disciplinis, in quas animum intendit, præceptores ipsos breui temporis spatio superarit; siue etenim cationibus & musicis instrumentis vacat, paucis in hoc genere cessërit; tum & legit, & scribit, nec non pingit scitissimè; domum & gladiatoria reliquisque bellicis artibus decenter & industriè se exercet. Ad hæc multorum testimonio cõstat, in tota provincia non alium reperiri, qui illo dexteriùs aut magis graphicè multiplices Chinæ characteres formare queat. Quibus addiscendis, cù apprime difficiles sint, ipsi Bontii omnem suam vitam impendunt. Vnde cùm tot tamque singulares in eo virtutes, & potissimùm ante ætatem prouidentia excellerent, existimarunt rex & regina, non esse in tota Iapona digniorem alium, cui filiam suam in vxorem collocarent. Itaque, hoc suo consilio cum Cichacata communicato, inter se conueniunt matrimonium consummatum iri, statim atque ambo ad iustam ætatem peruenissent, quam præsentis hoc anno, septuagesimo nempe septimo supra millesimum quingentesimum, adepti videntur, cùm puer decimum sextum, puella princeps regis filia decimum tertium attigerint. Euenit interea, puero quartum & decimum agente annum, vt in ædem hanc nostram Suquii, vbi loci princeps regiam habet, à patre deduceretur, qui enixè tum à Patre Francisco Cabrale Superiore nostro requirebat; vt puerum religionis nostræ præceptionibus instruere vellet, placere enim sibi Christianum cum fieri. Eodem etiam tempore accidit, vt mulier quædam dæmonio obsessa, quæ Regis palatio cõrignas habebat ædes, neque potuerat vnquam à Bontiiis (quantumuis hoc ipsi variis adhibitis remediis multo cum labore non semel tentassent) liberari, nostro in templo incredibili facilitate, DEO ita volente, à Spiritu vendicaretur. Quod cum Cicatora, sic namque iuuenis appellatur, qui præsens erat, admiratus intueretur, secum cogitabat, hæc non posse, nisi à virtute diuina procedere. Ex quo, prodigioso hoc opere illuminatus, ardentius efflagitare cœpit, vt sibi de fide verba fierent. Eam proinde curam fratri Ioanni demandauimus, vt ad adolescentuli se ædes conferret, eumque catechismi præceptis & doctrina erudiret. Sub quo per breui temporis interuallo tantum ille profecit, Diuina in eo gratia operante, simulque natura & ingenii viuido vigore adiuuante, neque diligentia tam docentis quam discantis deficiente, vt diceret planè sibi constitutum esse Christianum fieri. Quod eius cõsiliu cum regina resciuisset, subito ei cœpit contradicere, totoque renitens studio à sententiâ illû dimouere laborabat. Pater adhuc
eius;

eius, reginæ sororis suæ conatibus accedens, incipiebat & ipse molestus ei esse. adeoque deinceps strictim habuit, vt non secus, quã si captiuus foret, accuratè obseruaretur. Apertè si quidem ipse declarabat, non se posse fidei nostræ, quam percepisset, veritati vel resistere vel cõtradicere; neq; curare se, etiam si in fenili aliquo degendum sibi foret, aut etiam cum ignominia Meacum remissus ablegeretur, modò Christianum sibi esse permittatur. Exinde adhibitis custodiis interminati sunt, si cui ad colloquium eius accessus pateret; & vt sententiã mutaret, multifariis diuexationibus identidè adolescentulũ interpellabant. Tandem autem cum pater eius & regina incassum se obniti animaduertent, deliberarũt in regnum eum Figense ablegare, quod Cichacata pro gubernatore administrat. Atq; inibi admotis custodibus, ne cum quoquã, qui animũ ipsius in concepto proposito cõfirmaret, loqueretur, cauerunt. Quod cũ intellexisset Pater Cabralis, qui tũ tẽporis in regno illo Figensi versabatur, literas dat ad Cicatoram, quibus eum, variis adductis rationibus, hortabatur, vt in fide cõstãs persisteret, cum sciret quãta impofterum gloria quãtaq; meritum præmia ipsum ex hac lucta manerent. Alteras itidem dat literas ad Patrem Ioannem Baptistam, per quendam nomine *Roco*, vt quacunq; via pertẽtaret, quo codicilli ii in manus Cicatoræ redderentur, iungens insuper eidem *Roco*, vt si qua ratione fieri posset, ad colloquium illius peruadere conaretur, quo obtento in fide animatum cõfirmaret. Et quidem ita visum est Deo, vt conatus hic cum fructu succederet. Non mediocriter enim illum epistola Cabralis consolata est, ad quam in hanc sententiã respondit: Non esse non verissimum grauia se multa ob professionẽ religionis esse passum, atq; etiã mirificè se animo discrucari flagrantissimo, quo teneatur, desiderio baptismatis cõsequendi: Nilominus orare, vt omnem pro se sollicitudinem animiq; angorem deponere velit; majorem enim se nũc, quã prius vnquã, in animo suo firmitudinem persentiscere; & quidem interea, dum arctè ad eò detentus fuisset, saltem preces sibi traditas ediscendi & in Christianæ legis doctrinã meditandi tempus sibi cõmodum fuisse, habere se ad manũ globulos precarios, quos iterariis precibus crebrò deuotè pereurreret. Interim spe & fiducia se felicioris successus concepta sustentari, dum indies expectat nũtium, quo à principe Bongoam reuocetur; tũ verò sine mora exequuturum se, quod vnicum in hac vita tantopere desiderabat, nempe vt baptismatis Sacramento initiaretur. At cum Cichacata sibi persuaderet in filio suo, tot mensibus à Christianorum com-

mercio

mercio diuulso, intrepuit iam, penitusque extinctam esse arden-
 rem illam desiderii facem, qua, vt in eorum album reciperetur,
 flagrabat, accersitum ad se redire iubet *sexaginta equitum* comi-
 tatu stipatum. Qui cum non procul abesse nuntiaretur, præcipui
 huius aulae magnates obuiam effusi, mirifico quodam animorum
 studio exceptum latissimas inter congratulationes non vulgari
 cum pompa in urbem deducunt. Ipse autem non diu moratus sta-
 tim atque percepit Cabralem vnâ cum fratre Ioannè huc appu-
 lisse, clandestinè multis precibus cum eis egit, vt baptismatis si-
 bi gratiam cõferrent, cuius cum cupidissimus foret, vereri se sem-
 per, ne nouis alicunde subnascentibus turbis votum hoc suum
 impediretur. Neque temere hoc prælagire videbatur; vix enim
 huc venerat, cū intellexit patri suo in animo esse ad certas ipsam
 conditiones adigendi, quibus non nisi difficillimè nec sine con-
 scientiæ scrupulo assentiri posset. Quod cum præsentiret, præue-
 niendum ratus intrepidè regē adiit, coram quo multa de iniqui-
 tate patris cõquestus, quot quantisq; ab eo affectus esset iniuriis,
 quamq; inhumaniter tractatus particulatim harrâdo, per omnes
 circumstâtias, quibus tēporibus, quibus locis, per quas personas,
 quibusq; modis quàm variè læsus & exagitatus fuisset, disertè &
 ordine percurrebat. Ita vt Rex, præterquam quòd iustis rationi-
 bus conuictus non haberet, quod opponeret, adolescētis insuper
 expeditum & viuudum ingenium, at maximè ante ætatē, decimū-
 textum enim annū nondum excesserat, maturam prudentiã stu-
 pens admiraretur. Cum neq; ipse, neq; filius princeps, qui aderat,
 Cicatoræ persuaderet, vt paternæ voluntati obsequeretur, domū
 ab se eum dimittunt. Verū enimvero considerans Cichacata
 nullam sibi viam patere filii in sententiã suam adducendi, ex au-
 licis suis primariis nobilem quēdam virum ad ædes has nostras
 mittit occultè, & quæ videbantur, committens. Hic dissimulan-
 ter, tanquam sine mandatis alienis spontaneus venisset, fratris
 Ioannis colloquium captans eum edocebat, quàm perperam Ci-
 catoræ, & pertinaciter paternis placitis inobediens refragaretur.
 In ea autem se esse opinione, illum suis persuasionibus facilius,
 quàm alterius cuiusquam inflecti posse. Videri itaque sibi non int-
 tile futurū, vt ipse Cicatorā adhortatoria aliqua epistola cõmone
 faciat, ne vltius tergiuersari pergat, quin patris sui votis satis-
 faciens eidem se submittat. Ipse porrò ex consilio Cabralis ad eū
 scribit in hunc sensum; obligatum eum esse in omnibus, exceptis
 iis, quæ legi Diuinæ aduersantia animæ suæ salutem impedire
 queant, patri suo obedientiam præstare, etiam si hic discolus ac
 ethal-

ethnicus foret; quinimo haftenus eum teneri cum paternis tum regis placitis obtemperare, ut, si rei pondus exigat, neque vitae suae parcendum sibi sit. Allata est ei haec epistola, quam cum perlegisset, primum in vertice capitis positam, non sine gemitu & lacrymis tandem in sinum recondidit. (Qui gentis peculiaris esse ritus videtur) clara adhuc voce pronuncians, non se omissurum, quin ea, quae literis his mandarentur, ipso effectu persequeretur, simulque scripto respondit: gratias agens quam maximas pro admonitionibus & salutaribus consiliis, quae sibi data forent. Quae animi in eo alacritas cum patri tum ceteris aulicis incredibilis laetitiae causam praebuit; nec non ingentem movit admirationem considerantibus, quanta cum promptitudine Ecclesiae & PATRVM consiliis obtemperaret. Ab illo vero tempore, quo Cicatona in aulam hanc rediit, multifariis praestigiis diabolus Cicataram, adaucto rerum diuinarum odio, magis magisque auersum a nobis reddere, pariterque adolescentem, obiectis spectris & diuersis terriculamentis, conterrere tentauit. Singulis namque noctibus vis ingens Saxorum in Cicatonae domicilium magno cum fragore immittebatur, sic ut domesticos pauor & metus attonitos corripere. Cumque videretur strepitus hic & lapidum tempestas per atria domus desauire, & e vestigio ministri facibus accensis accurrerent, repente neque videri neque audiri quicquam; tumultus autem omnino cessare, quem cum ille sui causa, rabie diabolica, excitari facile diuineret, hoc magis contendere, ut absque dilatione aliqua baptizaretur, quo prodigium hoc editum patri suo verae religionis manifestum signum & testimonium esset. Pro certissimo etenim habebat, statim atque baptismi ablutione paganismum exuisset, euantura omnino haec spectra, & damonia tenebrarum principis emissarios fugam inde arrepturos. Tandem Cicatona, fientissimo baptismatis desiderio excitus, nemine ex suis conscio, in comitatus ad domicilium nostrum venit, ut catechismi postremae, quae habenda erat, lectioni interesset. Qua occasione ipsi, instantanter id flagitanti, nomina aliquot diuorum proposita sunt, ut ex his, quod vellent sibi assumere. Porro Simonis elegit; quod nomen, si Cinae linguae characteribus scribatur, eum significat, qui a praepatore sit institutus. Placuit autem hoc illi simplici delectu comparatum, neque voluit praemitti titulum, quo hodie Principes & Nobilitas, tanquam praerogatiua quadam, inscribi atque saluari gaudent. Non tamen idcirco ad salutiferi fontis Chrisma recipiendum admissus adhuc est, rogatus, ut dilationem hanc aliquot dierum patienter ferret, Sic utique ad animae suae salutem requirit.

Vidua-

Videbatur etenim, cum ille iam aetatem attigisset, neque in mora periculum esset, Sacramentum hoc non nisi bene preparato conferendum. Cum alioquin & facilitate collationis res, quanquam pretiosissima exilescere soleant. Accedit autem plerunque, ut quam ardentem novam aliquam religionem sequamur, tunc rursus, sensim frigescentes, temere hanc deseramus. Inter haec Cicatora reginam salutaturus in aulam abiit, a qua cum rogaretur, sine Christiana professione mancipasset, absque vlla simulatione, intrepidè respondit, rem ita se habere. Unde illa vehementer turbata plenaque irarum iuvenem & iurgiis asperrimè exceptum reprehendit, & iniis insuper perterrefacere institit. Non multo tamen post tempore rediit ad nos Cicatora, & anxie virgere coepit, ut regenerationis lauacro tingeretur. Cumque videremus non tantum non posse nos ei id ipsum negare, sed neque diutius nobis differendum, Cabralis, pramissis, quae requirebantur, ceremoniis, insuenem ab originali labe, una cum tribus, aliis adolescentibus nobilitate generis claris, suis domesticis, sacrae fontis aspergine, expurgavit. Quod fuit Aprili mense pridie feriarum diui Marci Euangelistae. Quamdiu sacrum celebrabatur, genibus in terram defixis, eleuatisque in caelum manibus immotus, laetusque, vti ex serenitate vultus colligi poterat, persistit. Quo peracto in quoddam nostrorum ad conclauem se recepit, vti commodè cum iis sermonem haberet, quibus sibi imprimis deinctus videbatur. Inter alia autem, quibus, multa deuotè differendo, quam immensa solidaque gaudii dulcedine in imis praecordiis frueretur, demonstrabat, hoc vnum animi sui clarissimum potuit esse testimonium, quod propalam profiteretur, nihil optare se prius, quam ad hanc desideratissimam felicitatem, tanquam complementum & summum beatitudinis culmen, sibi adjici, siquidè omnipotentis Dei ea esset voluntas, ut euestigio rebus humanis eximeretur, priusquam innocentiam & puritatem in baptismo receptam culpae alicuius labe contaminaret. Terq; certe quaterq; beatos, quos in Deo renatos properatus excipit finis, offendiculi omnis & lapsus occasionem praecupans. Cabralis tunc ei precarium torquem ex osse marini equi affabre expolitum dono obrulit, quod munus maximo in pretio habuit, statimq; collo circumpositum appendit, torquem, quem antea gestauerat, vni ex iuuenibus, qui secum Christianismo initiati fuerat, benignè condonans. Post haec verò amplius lapidatum non est, sed daemones cedentibus Saxatilis illa tempestas omnis desit. Non multos deinde post dies Simo cum patre suo rus, & quatuor leucis ab vrbe distabat,

profi;

proficiscitur. Vbi loci cum Rex & princeps filius aporū capre-
rumq; venationi insisterēt, ab his perbenignè mensis admoti sunt.
Quibus remotis, dum pater cum Rege commutatis sermonibus
tractat, Simon magna celeritate in urbem redit, quamuis largis-
simus decideret imber; nimirum vt & domi pernoctaret, & proxima
Dōminicā, erat enim tum Sabbathi dies, sacrificio interes-
set, quod ardenti desiderio affectabat. Et licet insequenti quo-
que die continua desauiret pluuiarum tempestas, non tamen
hac impediri se passus est, quin templum nostrum & quidem pe-
des adiret. Vbi, durante sacro, genibus submissis tam deuotè &
reuerenter sanctissimum Eucharistia Sacramentum adotauit, nō
secus, atq; si iam à multis annis nostræ Religioni innutritus Chri-
stianus fuisset. Quamtam porro perceperint ex eo animi volupta-
tem reliqui Christiani, *quod is sur, quem sua religionis preestorem*
habitura forent, in sinum se Ecclesiæ dedisse viderent, vobis consi-
derandum perpendendumq; relinquo. Cumque Cabralis, qui
tum Ecclesiasten agebat, verba facturū esset ad populum, atten-
tissimus ille concioni astitit. Ipse proinde ob præsentiam Simo-
nis, conuersa accommodataque ad occasionem oratione, anima-
re eum, & in fide confirmare. Proponens palmam illam incompa-
rabilem præmii nunquam desituri, quod Deus pro peracto ob sui
amorem in momentanea hac vita labore victoribus in æterno suo
regno refundere soleat. Finita concione, Simon ad Christianos,
qui aderant, conuersus; quanquam, ait, (vtpote qui non ita pridem
ad hanc vitæ rationem traductus sim) nondum percipiam myste-
ria, que missæ sacrificio exhibentur, nihilominus credite, quas oc-
cultas perspexi ceremonias, sanctas mihi tremendique mysterii
plenas videri, & summum solatium conferte iis, qui intelligant,
non dubito. Adhac, inquit, felicitati se ipsorum inuidere, quibus
integrum esset sacrum quotidie; quodocunque placeret, adire,
quod sibi in præsentia nō permitteretur. Atque ita omnibus per-
quam populariter consulatis domum digreditur. Alio quodam
die, assumpto secum manuario stlopo, simulans volueria insectari
se cupere. in nauiculam quandam nostram se recipiens confestim
ad ædes nostras deuehi se iussit. Quò cum venisset, facta est ei ali-
quot mysteriorum fidei nostræ declaratio, simul & tradita præcep-
ta nonnulla, quibus ad religionis progressum iuuaretur. Non ta-
men ita cautè vel occultè fieri id potuit, quin statim Cicachata
ea de re certior redderetur, qui cum non sine indignatione graui-
ter ferret osseum illum torquem, professæ quasi religionis Sym-
bolum, eum collo appensum gestare, nouo denuo rumore hoc ve-
hem-

hementius multo irritatus est. Cumque indignationem conce-
 pram impotenter ferret; neque astum iracundiæ premere qui-
 ret, per tertiam personam filio debuntiat, (apud Iaponios etenim
 inter magnates recepta est consuetudo, in seriis & magni momē-
 ti negotiis; quæ ad dissensionem spectent, sermōnem inter se non
 conferre, verum per interuentios etiam patres cum filiis agunt)
 iam pridē ipsum scire, quanto opere sibi displiceret, quod Christiana-
 nam amplexus esset religionem. Videre namque se insolenti quo-
 dam illum torque præcinctum incedere; atque adeo non se latē-
 re, quod aliquotiens ad Christianorū templum itasset; à quo pro-
 posito desuturum eum existimabat, cum id ei tam grauitate inter-
 dixisset. Itaque sibi caueat, ne quid tale deinceps cōmittat. Alio-
 quin citra cunctationem, quicumque eum seruus comitari ausit,
 morti daturum. Sin verò eò infantiæ & cæcitatē adigitur, vt in-
 comitatus eò se conferat, se ipsum ex ædibus suis expulsū Mea-
 cum ablegaturum, quod ipsi probrosam infamiæ notam apud v-
 niuersum populum sit inuisurum. Ad hæc omnia indissimulante
 Simon respondit; apertè professus Christianum se esse. Proinde
 ex religionis suæ instituto non licere sibi omittere, quin & tem-
 plum frequentet; ibidemque preces suas deponens creatori suo
 animæ suæ salutem commendet, etiam si ob hæc grauissima quæ-
 que patiēda, nec non & ipsa vita perdenda sibi foret. Quo cum
 responso dimisit eum, qui ex mandato patris secum egerat. Deo
 autem Opt. Max. immensas agebat gratias, datam sibi occasiōem
 fuisse, quod imprimis ardebat, vt cum patri suo manifestè declara-
 ret, tum & reliquis omnibus propalam faceret, cuiam religioni
 se totum addidisset. Quid verò actum esset Cabrali, mox per epi-
 stolam indicat, nimirum consequutum iam se esse, quod in votis
 habebat, vt mētē suam instituti quæ rationes manifestaret. Vn-
 de cum sciret quanta sibi instarent toleranda, vt cursum, quæ ce-
 perat, perficere sibi liceret, piarum ecclesiæ orationum se patro-
 cinium exposcere. Dein noctes diesque comitatus excubiis multo
 quam prius strictius detentus est, ita vt neque visitandi neque a-
 nimandi ipsum vlla pateret via. Quibus tamen non obstantibus
 ex industria ratio est excogitata, qua ad manus eius perueniret
 historia, diui Sebastiani martyrium complectens in Iaponensē
 linguam traducta. Hac continebantur orationes aliquot ad eri-
 gendos animos appositæ, quibus ille cæteros martyres consolatus,
 & ad constantiam adhortans, ab infirmitate spiritus ad pas-
 siones tranquillo forti quæ animo sustinendas retrahebat. Vt &
 ille horum vitas in exemplum trahens inter has suas afflictiones

pietatis hinc & patientiæ documenta hauriret. Nec non vberem hæc lectio apud eum fructum fecit, cum sensim ex hac inuictum ad aduersa quæque toleranda animum sibi compararet. Cicachata autem statim atque responsum, de quo dictum est, accepit, acrius multo quam prius exasperatus, denuo cum regina sorore contra filium coniurat. Iunctisque consiliis & viribus grauissimè interminando iuuenem metu percussum fractumque expugnare tentabant. Et quidem principio Christianum quendam hominem, quo præceptore ille in musicis utebatur, in exilium abigunt. Post hunc & tertium eorum, qui cum ipso baptismum receperant, eodem interdicto exturbant. Hunc Cicachata reum agebat, quod, cum eum filio suo adherere voluisset, ut eius adolescentiæ oblectamentum præsidiumque foret, eo temeritatis progressus esset, ut Christiano se dogmate cum illo imbueret. Itaque mandat, ut e vestigio illinc abeat, nisi enim immatura ætatis patrocinio defenderetur, morte se in eo vindicaturum, quam tamen non sit effugiturus, si in conspectum suum se redde-
 re ausit, sed vnà cum tota patris familia poenas daturum. Hi duo cum, quod se aliò reciperent, nescirent, ad nos confugiunt. Cabralis eos perhumaniter excepit, & ad patientiam in meliorem spem hortatus, ad auxilium commeatum liberaliter tribuit. Patietiam modo Cicachata alterum eorum adolescentium, qui cū Simone Baptismum receperant, è medio tolli imperarat. Verum id ei non successit. Simon namque à se illum auelli nō patiebatur, & percussi animum confirmans, in se spem fiduciamque omnè ponere iubebat; salutem suam non secus atque propriam summæ sibi curæ fore. Charum enim illum habebat. Atque addidit: prius sibi corpus articulatim secandum, quam illi vestimenta laceranda. Quidam adhæc alius ex seruis, qui solus ei relictus fuerat, quemque Meaco ex ædibus paternis secum adduxerat, iussus est exularum ire, eo quod Simonem recipere à nobis, & vicissim ad nos huius opera literas dare rescitum esset. In hunc itaque modum ministris suis omnibus spoliatus, nec non à carissimis amicis desertus, cum omnis consilij, auxiliij, & solatij expertus solitariam & tristem vitam duceret, iterum non vna via, cum minis, tum variis artibus oppugnatus est, ut à fide descisceret; ita quidem ut hostes, neque diebus neque noctibus intermissis, adolescentem exagitando nullum molestandi finem facerent. Ex aulicis primoribus nunchi, nuncilli, atque alij subinde reginæ patrisque ipsius nomine frequenter eum interpellebant, vno quasi ore eiusmodi ei identidem cantilenam occinentes: Te, qui alter à Rege haberis, dedecet

de decet peregrinæ gentis persuasionibus seductum in gloriam cõ-
 temptam hanc vitam agere. Constituit Rex filiam suam in matri-
 monium tibi dare; prouincia omnis Bungoa tibi auscultat; 15
 armatorum millia tuæ ditionis ad tua iussa præsto sunt; ex prouē-
 tibus 80 millium census anno quolibet vertente tibi redit; vides
 quam omnes de te opinionem conceperint, quod de te iudicium
 faciant, quemadmodum reliquis huius regni principibus longè
 præferaris ob præclarissimas, quæ in te elucescere cœperunt, virtu-
 tes, ob quas sibi spondent omnes illustri te colophone huic expe-
 ctationi satisfacturum? Tu potro vide ne ab hac spe, ab amplissi-
 mo dignitatis hoc gradu excidas. Ecquid tibi ipsi calamitatis tuæ
 & infortunij causam conciliabis? Nunquid manifestè conspicis
 te, nisi Christianam hanc sectam deseras & repudies, non solum
 eorum omnium, tum & honorum iacturam facturum, verum etiam
 vel acerbum & cruentum exitum, vel probrosum exilium
 cum indelebili quàm tua, tam vniuersi generis tui infamia &
 vituperio manere? Ad quæ Simon nequaquam immutato vul-
 tu intrepidè in hunc modum respondit: Nihil equidem hæc omnia
 moror, vel vt regi in generum asciscar, vel tam opulentis
 redditibus perfruar; nihil etiã pensi habeo a Cicachata in amplis-
 simarum possessionum hæreditatem adoptari; simul & in con-
 temptissimis habeo tot millibus bellatorum stipari; quinimo ne-
 que de Bongoi imperio laboro; vt verò Christianum me esse sinas
 duntaxat desidero. Hac sola mihi est & maxima voluptas; præ
 qua quicquid vos tanto in pretio habetis, sordescit, stipulaque ac
 vitiosa nuce vilius dabo. Eam enim modo obtinere mihi con-
 cedatur, in ceteris quamuis egentissimus victitem, & vel mendi-
 ci vel serui conditione, locoque habeat, æqui bonique fecero,
 posteaquam a recepto baptismo deliberato proposito statuerim,
 amoris ergò, quo verum complexus sum Deum; qui pro me mori
 sustinuit, vt animam meam a perditione vendicem, omnem for-
 tunam æquo animo ferre. Quam inconcussam in iuvene constan-
 tiam cum adsistentes perspicerent, ipsi gentiles attoniti stupe-
 bant; Christiani porro celestis luminis & diuinæ gratiæ in eo ex-
 uberantiam non immerito admirabatur, quòd inter grauissimos
 inimicorum insultus, tot afflictatus persecutionibus, omnique
 humano destitutus adiutamento, tam splendido constantiæ actu
 Christianæ religionis fidem comprobaret. Vnde plerique omnes
 ob inuictum hunc animum sancta æmulatione quandam inuidiã
 concipiebant. Considerans itaque Cicachata se, reginam, nec non
 ceteros amicos irritò conatu inanem operam sumere; atque

persuadens sibi per instituti nostri Patres assequi se posse, quod volebat, hac via rem experiri statuit. Proinde nobilem quendam virum, sibi sanguine iunctum, hominem prudentem & circumspectum ad Cabralem mittit, qui de tribus rebus cum eo expectulet; & primò quidem, filium suum, priusquam nostræ se fidei addidisset, debitum sibi honorem & obedientiam detulisse; deinceps verò immorigerum redditum, præceptis suis multis in rebus recalcitrasse. Quapropter dolere se, quòd cum baptizasset, secundò, cum filius suus alumnus, summo loco natus, illustri natalium splendore excelleret, in graue honoris dignitatisque suæ detrimētum redundare, quòd ita frequenter ad nostrā visitans exoticis ceremoniis se totum manciparet, neq; offendiculo & reprehensione apud populum carere, quòd ferrum illud sphaerularū collo gestans in publico se ostentaret. Tertiū, de quo quærebatur, erat, cum innumera delubra tam per regnum Figense, quam reliquas suæ ditionis provincias Camo & Fotoguo (qui ipsorum sunt Dij) dicata, in quibus anniuersaria festa solēniter celebrarentur, amplissimorum prouentuum opulentia florent: in his si Cicatōra Christianis adherere perseveraret, Numinum suorum cultum extinctum iri, atque aded non dubitandum, quin ex eo redditus in pessum abeant, tum & religiosi vetustique Deorum ritus penitus aboleantur. Quamobrem magnopere vrgebat Cabralem, vt ijs, quæ dicta sunt, consideratis, filio suo consilium dare & suadere veller, quo ille fidei renunciaret: se vicissim hanc gratiam ab ipso impetratam singularibus beneficiis compensaturum, nam & religioni se nostræ impensè temper futurum, neque minùs se nostrorum studio, quo quàm plurimos ad fidem nostram traducere laboraremus, adiumento futurū, quàm si Cicatōra eorum in numero usdem addictus sacris permaneret. Cabralis autem ad priorem propositionem in hunc sensum respondit: iniquum esse ipsum tam acerbam habere quærimoniam, eo quòd eius filius Christiano se dogmate imbui passus esset: quandoquidem inficias ire non posset, quin ipsemet primus suator ei fuisset, vt Christianis disciplinis & præceptis formandū se traderet, atque aded hac causa ab seipso in templum esse deductum. Quo ex facto si vel error vel etiam culpa aliqua promanarit, æquum esse, vt sibi ipsi hanc imputet. Quantum verò ad quærelam, quam profert, attinet quòd filius post baptismum, assumpta quadam contumacia, dictis paternis rebellis esse cœpisset: respondit, multis in rebus, quæ occurrissent, contrarium prorsus illum demonstrasse: & quidem potissimū, cum ex Figensi prouincia

uincia remearet. breui etenim tum ab se admonitum epistolio,
 protinus voluntati imperat: (que ipsius audientem se exhibuisse,
 etiam tum temporis Christianæ professioni nondum foret ini-
 tiatus: neque verisimile esse post baptismum in eo ipsum deli-
 quisse, cum paucos ante dies id esset consequutus. Ad secundam
 propositionem ait: in regnis Meaci non paucos nominari posse
 Conguos & Voiacatas Christianos, neque opibus, neque gene-
 re, neque dignitate filio suo inferiores, qui tamen hoc nomine
 neque auitæ familiæ suæ gloriæ detrahi, neque ab honoris, in
 quo præstant, gradu submoeri se posse existiment. Tantum
 enim abesse, religionem dignitati cuiusquam decerpere, vt sine
 hac nullo in imperio veneratio vel maiestatis decus conspiciatur.
 Nam ipsum fugere principem Sebastianum Bongoi Regis filium
 hanc fidem amplexum, quam ipse non infausæ infamiæ, sed po-
 tius beatissimi honoris titulo habeat. Quodque hoc maius ef-
 fet, in Europæ regnis (ad quam Iapona comparata exigua cense-
 retur insula, cuius etiam non ita pridem notitia ad homines per-
 uenisset) Reges existere Christianos, qui longè lateque per ter-
 rarum orbem dominarentur, aliisque Regibus dignitate emine-
 rent augustioribus multo, & potentioribus ipso Voo, vniuersa
 quamuis Iaponæ imperante: felicius tamen & honoratius viue-
 re se illos censere, quo frequentius templa adeuntes sacris inter-
 sint. Ad ea ipsos se conferre, vt creatori suo Deo, vniuersi orbis
 Seruatori, supplices facti, ab eo gratiam & auxilium quàm hu-
 milibus precibus implorent. Ita namque demum imperia se
 feliciter administrare posse arbitrantur, si diuinæ potentie
 maiestatem agnoscentes, huic piè, humiliter, & constanter fa-
 mulentur. Quod verò ægre ferret, Simonem osseas illas sphæru-
 las torquis loco gestare, liberum esse illi in hoc pro arbitrio agere:
 neque enim expressum esse Christianæ legis institutum, aut in eo
 salutem versari. Quocirca, etiamsi ille in templum nostrum vèti-
 raret, de hoc ne labores, nullo nostro consilio inhibito iri, quin
 suam voluntatem in eo sequatur. Ad tertiam deniq; expostulatio-
 nē, qua videbatur vereri, se a prælagire potius gentilium Deorum,
 quippe qui maiori Deo locum facturi essent, exterminium; subie-
 cit Cabralis, intempestiuam hanc esse querimoniam, rem etenim
 nondum hucusque perductam. Porrò etiam si breui effectum for-
 tireretur, nullum inde hæc regna detrimentum acceptura, vt iam
 nunc manifesto & indubitato exemplo in Nabunanga com-
 probari queat, qui quantumuis ethnicus adhuc foret, & Iapo-
 niorum principum potentissimus, præ cæteris tamen aduersa-

rius esset infensissimus, & assiduus Camin patreque Foto-
 quum ipsorum Deos persecutionibus exagitaret. Deos autem
 hos non solum nullam ab eo sui vindictam exigere; quanto
 verò magis ipsis insultaret, & sana demoliretur, hoc magis
 indies ei omnia plusquam oprabili prosperitate succedere; il-
 lum vndique affluentibus diuitiis locupletari, & fines suos ad-
 iectis late prouinciis, tanquam obsequente votis suis fortuna,
 amplificare. Nouissime, quantum ad hos attineret, ipsum
 requirere, vt Patres nostri elaborarent, quo filius suus, defec-
 ta religione, voluntati hanc sua posthaberet, responsum est;
 huius petitionis inconsiderantiam ex eo procedere, quod non-
 dum sibi compertum esset, quam pura & incorrupta sit lex
 omnipotentis Dei, quæ ne leuissimum quidem erratum indul-
 geat, hoc minus flagitium tam graue & enorme admittura,
 præsertim in iis, quorum officij sit sincera huius fidei semen-
 tem, non calamitatem facere, quod vtiq; iusta Dei ira corre-
 pti impune non sint latari. Itaque certo sibi constare debere,
 Patres quocunq; mortis genere sanguinem & vitam suam
 prius deserturos; quinimo & passuros potius non per Iapo-
 nam solum, verum etiam vniuersam orbem sua templa disturba-
 ta solo adæquari, quam impium vsque adeò & detestabile cupi-
 am Christiano deserendi fidei consilium daturus. Ideoque in-
 stius æquiusque esse, vt filium secundum institutum suum vjue-
 re patiatur; neque, animum eius turbando, operationi diuina,
 quod incassum conetur, oblectari pergat; in ceteris se suo pericu-
 lo spondere, Simonem ipsi sine cunctatione semper auscultaturum.
 Porò tam intolerabilibus ille indies magis magisque cõficiaba-
 tur diuexationibus, vt ad Cabralem scriberet; in se tot malis op-
 pressum fatiscere, neque diutius molestiarum has cruces sustine-
 re; proinde orare, vt per nostrorum aliquem regem de statu suo
 edoceret. Cabralis è vestigio Ioannem supra memoratum ad Regem
 ablegat, qui tum temporis tribus passuum millibus inde in mon-
 tibus cum principe filio versabatur; cui cum particulatim, vti in-
 structus erat, quo pacto se negotium haberet, exposuisset; ait rex,
 Cicachatam filio suo iniuriam facere, cum ipsemet ei ad eundem te-
 pli, nec non res diuinas audiendi auctor fuisset; neque posse ab ipso
 Cabralem inculpari, quòd iuuenem intempestiue seductum ra-
 ptumque ad religionem suam pertraxerit, quum diem ex die du-
 cens in lesquiannum vsque baptismum ipsius distulerit, periculum
 nempe hoc temporis intervallo faciens, num autem sui sententia sen-
 sum euanescerat. ne forte iuuenem quodam ardore rei temere insti-

zuta aliquando ipsum suppliciteret, percommodum illi interea fuisse, perstrandimne, an vela vertenda forent, deliberare. Ad hæc religionem deligendi, sequendique quam velit, cuiusque in arbitrio esse, neque ad ullam inuitum quenquam cogendum. Nihilominus expediens esse, vti conuiuendo disimulet: tanquam parum pensi habens, vel etiam ignorans, quod a colascens per atatis deliramentum vel agat, vel omitrat, ne Cicachatae occasione præbeat facinoris alicuius indignè perpetrandi; eum hic eius sit ingenii, vt alioquin non sit quieturus. Sed tamen, quandoquidem negotium hoc sibi cordi sit, promittere se suo loco & tempore huius actioni manum seriò admoturum. Dum hæc aguntur, regina conceptam rabiem minimè concoquere: at fratrem denuo maiorem in modum vrgere, atque instare, ne à cepto intermissionem faciat, dum filius suæ voluntati celsum eat, alioquin nullo se pacto filiam suam in coniugem ei daturam. Cicachata ergo de integro ad Cabralem mittit, aureos pollicens montes, si postulatis suis annuat, se videlicet ad magnifica passim extruenda delubra sumptus liberaliter suppeditaturum; tum & ex subditis suis quamplurimos inducturum, vt Christianas ceremonias sectentur, atque his similia vanis pollicitationibus spondens. Ad extremum verò, vera pectoris sui oracula promeas, grauiter comminari; nimirum nisi postulationi suæ subscriberetur, filium se suum, quandoquidem sibi parere recuset, nudum omniumque rerum egenum ad nos ab se prostrigaturum. At enim, siquidem per nos hoc modo priuaretur filio, atque ita, hoc sibi adempto, per quem progeniem suam ab interitu fuerat asserturus, fieret vt hæc extincta auitæ suæ hæreditatis beneficium ad alienos transferretur, grauisimam acceptam iniuriam grauius vindicaturum; templum namque se nostrum cum domiciliis, nobis inibi rucidatis, euastatum in solitudinem redacturum: neque esse vt regis gratia & fauore freti confidamus, quo etiã inuito sui vltionem sit peracturus. Antiquitus apud Iaponios ritus inoleuit, vt, si quando principes Bontis, hi sunt ipsorum sacerdotes, qualescunq; ob delictum succensent, vel ad aliquid ex præscripto agendū volūt cogere, hi è vestigio principis indignationem fuga declinent, fana sua cū idolis deferentes: atq; in aliã regionem, qua se sperant securè cōsidere posse, metu mortis, seu grauioris pœnæ, vel bonorum mulctæ commigrent: aut alioquin offensi animum mitigantes variis & magnis muneribus vitam suaque redimere tentant. Hoc exemplum putatur mouisse Reginam & Cicacharam, vt iis, quibus dictum est.

est, minis fulminarent, sibi persuadentes Cabralem simili consecratione, qua Bontii conueuerunt, percussum deserta statione fugam arrepturum; atque ea ratione, cum reditum ille suum expetiturus esset, datis ad voluntatem conditionibus negotium effectum, quem tantopere desiderabant, locum posse. At verò opinione sua frustratis secus, quam putarant, accidit ad eum enim, quo prius, modum responsum ipsis est. Atque hoc amplius, quod ad splendida promissa sua attinebat, quibus edificationes templorum, amplissimos annuos redditus, & multarum gentium ad fidem conuersionem spodebat: ipsum iam dudum intelligere potuisse, & cognitum habere, Patres Societatis, cum patria & propriis possessionibus relictis, in has tam remotas regiones se transferrent, hoc eò animo aggressos esse, quo decreuerint fluxas huius mundi & caducas opes cum æternis & nunquam perituris bonis commutare, præque solo omnipotente Deo, qui solus perfectum sit bonum, sacroque eius cultu cætera omnia estimatione indigna & in contemptissimis ducere. Quantum etiã ad minas, quibus & delubro exordium & cruentam vobis mortem intentabat: dolere potius nos non superesse nobis præter vnã hanc vitam, cuius oblatione gratam Deo victimam & sacrificium exhibeamus: si namque centena animarum millia quicquæ nostrum possideat, totidem nos promptos paratosque fore Diuinæ suæ Maiestati in hostias offerre. Addidit ad hæc Cabralis, verisimile esse, flagrans intempestumque hoc suum studium, quo filium ad abnegandam fidem compellere conaretur, è duabus causis procedere, aut quod sibi lex Diuina vilis, contemptibilis, & quasi abortiua, aut etiam falsa sietate, & non a Deo, sed a Dæmonio profecta videretur. Alterutrum autem horum opinaretur longè ipsum falli. Imperatores etenim, prout antea declaratum ipsi foret, & monarchas, qui summa potestate orbem moderarentur, Christianam religionem non colere tantum, verum & totis viribus contra discolos propugnare, ex quo manifestum esse, præ cæteris eam omnibus quotquot toto orbe seruarentur, magis inclytam, beatam, florentem, amplam, præstantiorem, potentiorèque, & esse & haberi debere. Quinimo solam esse veram, solam sequendam promulgatamque eam a Deo, extra quam nemo saluus fieri queat, ipsum met indubitanter planè perspecturum, si animo prius omni affectu expurgato, quo diuinæ gratiæ capacem reddat, tranquillè & accommodato tempore præparatum se ad hanc audiendum cõponat. Alioqui certè ipsum, tantæ potestatis & authoritatis principem, cui rex prouincias suas magna ex parte gubernandas committat, & à cuius consilio pacis bellique arbitria & tot regnorum salus dependeant,

NON

non decere, ut obstinatè ad eò iniqua exigendo iis, quæ ratio dicitur, regi se non patiat. Nihilominus, siquidem omnis prorsus æquitatis sui que officii oblitus, animo destinasset, uti nobis denunciandū mandarat, templo vim inferre, & iubere nos infopes & peregrinos homines crudeliter trucidari, qui nemini iniuriæ hoc tantummodo laboremus, ut Iapontos, recto monstrato tramite, quo ad salutem perveniant, condoceamus, sciendum sibi, se nos inuenturum ad omnia subeunda paratos, non quidem armis ad defensionem, nedum offensione instructos, aut obiectis repagulis protectos, at piis tantum orationibus armatos, & in eo solo, cui inferimus, Deo fiduciam omnem collocantes. Interea, dum hæc ita agitantur, quandoquidem Rex prius significasset Cabrali, ut sibi eorū quæ contingerent, indicium faceret, ille per occasionem novæ huius legationis nobilem quendam virum Clementē nomine ad Regem amandat, summam per hunc, quæcunque accidissent, eum edocēs, & orans ne cura aliqua disercierur, aut acerbum sibi sit, etiam si nos ad Dei nostram gloriam amplificandam fidemque nostram confirmandam miseranda clade neci dederemur; nihil namque hoc genere mortis vel optatius vel felicius conferri nobis posse. Caterum eum sibi tum nobis unice dolendum esse, Simonem tam indignis modis tamque inhumaniter laceratum afflicti. Respondit ad ea Rex: non esse cum Cicachata seriis & gravius argumentis agendum; duntaxat autem inculcandum ei, baptismum & conversionem esse sacramenta, quæ neque sine gravissimo piaculo renocari possint, neque vilo modo contemni, ne Deus, iniuriæ suæ impunitatem non diu laturus, non sinat; Neque expedire Cabralē ei nunciare, & promittere effecturū se, ut Simon aliis in rebus omnibus quam obsequentiis morem ei gerat, eum Cicachata eius sit ingenii, quascunque conquirendi occasiones facillimè corripiat, & quadam leuitate, si quid ei promittatur, nūquam sit desiturus, quin sibi in omnibus plenissimè satisfiat; neque finem facturum, quin cottidie, neque promissa sibi servari, neque filiū sibi audientē esse importunissimis expostulationibus identidē quereretur. Hoc nobis certò cōstare debere. Insuper addidit, Cicachata ex gentis cōsuetudine de filio suo pro arbitrato statuere permissum esse. Ceterū, quod ad templi cōservationē attinet, quod sui iuris sit, quodque cum principe filio suo tutandum suscepit, ne vlla Cabralis sollicitudine distineatur; ab hoc namq; uti hæcenus fecisset, omni diligentia & officio omnem iniuriam se depullurū, totūque se ordinē nostrum ab incommodo omni & detrimēto integrum

factum rectum præstaturum. Interea cum cæci Satanæ ministri, quibus ille, tanquam instrumētis, ad cōuellendas piorum mentes vitur, considerarēt, nihil omnibus agi proficiq; laboribus, quibus Simonē per ingētia promissa, minas, & subdolas persuasioes à sententia dimouere satagebant; Non ipsum proposita infamia & probro, non facultatum intentata ereptione, non mortis periculo commoueri, alia via seu stratagemate iuuenem adoriuntur, ei scrupulum proponentes, quo imprimis se discruciaturum non ignorabant. Quendam itaque ex amicis suis, cui fidem in omnibus habebat, mittūt. Hic ei nunciat; patrē suū animo destinasse, illo ipso vel insequente die Christianorum ædem injecto igne incendiōq; haustā in cinerem redigere; sua proinde rebellione causam se futurum, vt Patres cum reliquis Christianis funditus extinguantur, delubrum ipsorū solo æquetur, totoque regno tumultibus & seditione iactato, calamitoso furore ima cum summis miscantur. Neq; patrē suū curare, quando sibi hac ratione priuato posteritatis spe familia interiret in hac tempestate morte sua suo generi colophonem imponere; nec non alia grauissima mala hac occasione terribilissima procella regnum turbatura, quorum singula satis superq; valida erant ad eum à proposito deiciendū. Atq; hæc amplius subjunxit, inquiens: cum Patribus ego sermonem contuli, iisque declarauī mentem tuam esse fidem Christianam ad mortem vsque conseruare; templa interea passim erigere, & demū, cū te rerū gubernaculis admoueri contigerit, curaturum, vt subditi omnes tui, baptismatis vnda aspergantur. Ipsi ad hæc mihi responderunt, si hoc tibi decretum menti infixū sedeat, atq; ad ipsum obseruandum animum obfirmaueris, licere tibi interim coram populo religionem tuam extrinsecus sine scrupulo aliquo dissimulare. Porro ne nunc pater tuus, cuius patientia obstinatione tua peruisa est, rem vi experiri ordiatur, & Patres, quod modò animo volutat, concitato impetu extirpatos debeat, præsens periculum & rei necessitas exigunt, vt acturū, nullaq; interposita mora, quid animi tibi sit, declares. Simon ad has angustias redactus in cubiculum quoddā se recipit, vbi totum eum diē cōtinuatis orationibus Deo supplicans transegit. Et quāquam persuadere sibi non posset, vt crederet consilium hoc à Patribus emanasse, tamen cū certi nihil sibi constaret, adhæc considerans, nisi assentiretur, quanti tumultus, quantæ calamitates impenderent, quodque imprimis animum ipsius intolerabili anxietate cōficiet, quā luctuosum Patres exitium maneret, cū neminem apud se haberet, cui in sinum animi sui scrupulum deponere, aut

à quo

à quo quid sibi facto opus foret, consilium exquirere posset, iudicans neque presentius neque convenientius sibi contra ingruentia damna remedium posse dari, arbitrium metu superante, iuueniliter magis, quam prudenter determinat. Et epistolio, tamquam alexicaco, promittit à patre se suo diuersum sentire nolle, at potius annexurum, ut eiusdem voluntati in omnibus satisfaciat. Aduersarii litteris his acceptis, easque secundum animi sententiam interpretantes, assuebant poenitere illum instituti, & reuocato gradu cupere professam fidem abnegare. Per quam opinionem Cicachata & reginae aulici magnum excitabant plausum, nec non & reliquus gentilis populus insolenter exultabat, credentes hoc pacto diuinae legis maiestatem conuulsam, & spe tumentes reliqua ipsis ex voto deinceps successura. Interim is, qui per imposturam hanc fraudulentis adeo verbis Simonem circumuenerat, ne prodito astu periculum subiret, clanculum se inde proripuit. At verò cum dolus hic apud Simonem increbuisse, supra modum ob id, quod imprudenter adeo commiserat, animi dolore afflictabatur. Statimque Cabrali datis litteris indicat, quibus morus coactusque rationibus epistolium illud in eam sententiam extorqueri ab se passus esset. Sed quoniam vix tolerabilem ob hoc factum conscientiae stimulum persentisceret, ex intimo se corde Deum suamque Reuerentiam orare, ut erroris huius & delicti gratiam sibi faciant. Cupere autem sibi transcribi praescribi que ratione culpa ea redimi queat; etiam si etenim tota Iapona Cymmeriis inuolueretur tenebris, in suo tamen pectore, diuina opitulante clementia, lumen illud fidei, quod Deus sibi tam benignè impartitus esset, extingui non posse. Et si videatur Cabrali, ut altero epistolio aperte declaret Christianum se esse, uti antea insinuauerit, retractans quicquid prioribus litteris promississet, sine mora errorem se recantaturum, quanquam certo sciret caput statim à ceruice sibi reuellendum; aut (si Cabralis ita expedire iudicaret) ad eadem se nostram incunctanter venturum, quo una nobiscum communem martyrii coronam reportet. Demum sacrarum aliquid reliquiarum sibi dari exerebat, quarum praesentia & virtute animam suam securiorem praestaret. Ad quae omnia Cabralis ei fulsissimè respondit; atque in summa haec nunciat, lege ipsum diuina obstrictum esse, semoto non tantum nostri periculi respectu, sed & aliis quibuscunque causis suisque deique habitis, propalam & planè fidem, quam recepisset, profiteri, quin & ipso opere, quotienscunque necessitas adiget, comprobare. Adhaec, siquidem ita Deo placeret, duobus pluribusve nostri instituti Patribus ad mitigandam sanguin-

sanguinarios hostium rabiem moriendum esse, horum in lo-
 cum vicos tricosque alios ex India provinciis, exigua cala-
 mitate vberimo fœnore compensata, successuros. Hoc accepto
 responso Simon generosum & imperterritum arripiens animum,
 alteras ad patrem suum adornat litteras, ingenuè & ex professo
 declarans Christianorum se religionem, vti non ita pridem signi-
 ficasset, amplexum, in qua conseruanda ad extremum vique spiri-
 tum perseverare decreuerit. Licere ipsi vt de se pro voluntate sta-
 tuat, aut occidi imperet, aut Meacum releget, aut cum ignominia
 domo sua expellat, nam tum sibi in societatem Patrum se dare
 deliberatum esse. Nondum hæ litteræ Cicachata redditæ erant,
 cum interea Cabralis fratrem Ioannem ad Regem amandarat, vt
 cum eo de hoc negotio tractaret, pariterque consilium & opem
 requireret. Hic non exceptus tantum beneuolè est, verum & Rex
 filiusque princeps tam benignis & splendidis verbis templi no-
 straque Societatis protegendæ curam stipulari sunt, vt difficile
 præclarissimum hoc ipsorum erga nos animi testimonium vllis
 verbis explicari queat. Vt autem, fratres carissimi, facilius intelli-
 gatis ea quæ deinceps dicturus sum, scire vos conuenit Regem
 Bógoum ex vxore proles septem, quos inter mares tres, sustulisse.
 Quorum primogenitus, natiuitatis prærogatiua regni immédia-
 tè hæres, iam nunc illud gubernat. Rex enim, translato in eius
 caput diademate, harum provinciarum plenam ei administratio-
 nem cessit, tantummodo, cum necessitas exigit, in rebus arduis &
 periculosis consilio ei dando occupatus. Secundus filiorum, qui
 sextum & decimum nunc ætatis annum egreditur, cum nulla ra-
 tione, prout sui desiderabant, induci posset, vt in Bontiorum or-
 dinem redigi vellet, Rex ipsemet ad Cabralem eum deduxit, pe-
 tens vt sacra tingeretur vnda, & nomen ei inditum fuit Sebastia-
 ni. Huic adolescenti intima atque arctissima intercedit cum Si-
 mone cõsuetudo, cui iure adoptionis, vt pote cuius pater adopti-
 uus auunculus eius sit, amicitia efficitur, atque etiam affinis ex
 destinato cum sorore sua matrimonio futurus. Porro Simon, cum
 magis metueret, ne ignominiosè proscriptus profligaretur, quã
 quod de vita sollicitus esset, ad incommodum hoc auertendum ac-
 commodatissimam ad rem rationem excogitauit. Quæ hæc fuit,
 vt nuntiaret Sebastiano, se colloquium eius magni momenti cau-
 sa experere, quod cum domi commodè assequi se posse diffideret,
 opportunitatem vt capter, qua certum in locum conueniant.
 Secretò itaque, veluti olim Ionathas profugum Dauid a consola-
 turus, domo digreditur, duobus tantum famulis comitatus, & ad
 desti-

destinatum locum contendit. Ut illum obuiam sibi factum Sebastianus vidit, magna commiseratione capitur; tam sui dissimilis ille, & animi angoribus, quos tulerat, confectus erat. Adaugebat condolentiam, quod eum incomitatum conspiceret, cuius dignitatis erat seruatorum cateruam secum trahere. Simon autem sic orsus, ait: Patri meo, Sebastiane, datis literis animum meum enūciaui, qualem quidem me imbibisse ipse abominatur. Nihil itaque sperandum mihi est aliud, quam ut aut me morti dedat, aut cum ignominia abigat. Porro cum tu regis sis filius, quam proximè mihi cognatione, & qua nosti, amicitia junctus, quodque his maius, communem mecum fidem amplexus sis; neque imprensus, omni humano præsidio & fauore destitutus, non videam quod ad quemve alium confugiam, per regium tuum genus, per sanguinis nostri propinquitatem, per artissimam nostram necessitudinem, per communem religionem te adjuro, ut præsentem in isto rerum mearum honorisque vitæque discrimine afflictum me consilio & re iues. Respondit ad hæc Sebastianus; auxilio se ei, prout & cognationis & amicitia & causæ iure teneatur, ad futurum; & si proseribatur, non incomitatum in exilium iturum; sibi enim decretum esse comitem se ei dare, & cuiuscunq; fortunæ participem se facere. Cum namque eidem sit causæ obnoxius, qua ipse provincia priuetur, contempta suorum indulgentia, eandem se ipsum sibi multam irrogare velle. Id, commodum, ita excogitarat Simon, ut cum Regina & Cicachata intelligerent, quando cunque se è provincia eiecaturi forent, Sebastianum vnâ secum in exilium iturum, non auderent id in se attentare. Non enim ignorabant, quod Rex filium suum mirandum in modum carum habens se eo priuari non ferret. Ut autem eò reuertar vnde digressus sum; mox ut Cicachata postremæ illæ litteræ Simonis redditæ sunt, quibus indissimulanter Christianum se esse testabatur, intellecta sunt verborum impotenter indignantis tonitrua; ingentem videlicet coactam sibi manum, qua sectam Christianam, trucidatis patribus, extirpaturus esset. Neque fictæ erant minæ; namque (vni referebat postea princeps Sebastianus) duobus ex nobilitate equitibus mandarat, ut solùm Gabralem confoderet, aliis verò decem, ut fratrem Ioannem correptum in frustra conciderent, quippe qui maiorem reliquis in seducendo filio sustineret culpam; quod & Iaponius esset natione, & popularis linguæ communione plurimum noquisset. Aliis insuper copiis ceteros Christianos trucidandos, templumque populandum & incendio evertendum commiserat. Nos quoque è diuerso ad arma nostra spiritualia conuola-

-impia

simus,

uimus, orationum, lætaniarum, ieiuniorumque oblationibus, & reliquis Ecclesiæ sacrificiis præsentis periculo occurrentes; atque ante omnia Diuinæ Maiestati supplicantes, ut Simoni gratia suæ donum, & in fide animi firmitudinem largiri vellet, quod grauib; in his tribulationibus constantiam præstare valeret. Hæc autem omnia Bonitiis atque omni gentili populo tanto maiorem voluptatis causam præbebant, quanto capitaliore odio res Diuinas nostramque Ecclesiam prosequerentur. Sicut scriptum est; Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Quotquot erant in aula nobiles Christianam fidem professi, ad vnum omnes in templum nostrum conuenere, summo gaudio perfusi; & incredibili alacritate offerentes se, ut beati martyris participes fierent, cuius ipsi præstantiam, nec immerito, summa in felicitate reponunt. Dum itaque hoc modo congregati in sacra æde consistimus, nulla alia de re sermones audire erat, quam quod cuncti, sibi inuicem gratulantes, decantarent iam penitus animo conceptum inenarrabilem martyrii triumphum, quanta foret æternæ vitæ felicitas, quantaque passionis breuitas, per quam illa comparetur. Optabant ardentem omnes pro Christo vitam profundere, nihil dubitantes, quin hoc vili dispendio immortalitatem sibi apud Superos assequerentur, & in terris gratæ memoria ipsorum mansura foret, quod religioni mortem impendissent. Tantum certè omnium erat gaudium, tamque vehementi affectu & cupiditate ad martyrii palmam rapiébantur, ut non pauci ad hanc suscipiendam sumptuosissimas sibi vestes fieri curarint, ut his ornati honoratiùs occumberent. Non semel ad eos misit Cabralis, mandans ut inde abeuntes domum redirent, neminem etenim, præterquam nos solos, Cicachatham occidi imperasse. Et quidem cedere eos cupiebat, ne fortè Rex & gentiles arbitrarentur, vel nos multitudinis huius præsidio & armis impedire id, ad quod animi nostri, Diuina gratia perfusi, tam ardenti desiderio adspirabant. Illi verò nuncio respondebant, non se ibi loci congregatos, ut Patribus, quo minus sancti martyrii gloriam consequerentur, impedimento essent, verum ut & ipsi huius participes fierent. Etenim cum scirent, rem esse sanctam & gloriosam, defixis in terram genibus, manibusque in cælum subleuatis, ob fidem patienter & vltro mortem excipere paratos, siquidem ea esset regis voluntas, subito se arma deposituros, prostratosque in terram voluntariè se morti colla supposituros. Cæterum cum fraus omnis & periculum, quod impendebat, non à Rege nobis intentaretur, verum ex sola Cicachathæ iniqui-

iniquitate procederet, tum etiam in fidei contemptum grauem-
 que contumeliam redundaret, nullo pacto passuros se, tam indi-
 gnum & impium facinus perpetrari. Imò deliberatum proposi-
 tumque ipsis esse templum ab iniuria omni protegere, & viriliter
 tutari, etiam si pro huius patrocinio occumbendum ipsis foret;
 verum & animosius id se suscipiuros, cum non ignorent, in eo se-
 rem acceptissimam Deo nec non Regi gratum officium facturos,
 præterquam quòd se felices habituri forent, si pro templi defen-
 sione ipsis mori & vna nobiscum martyrium consequi contingeret.
 Sic ut in hunc modum animati occultè & insciis nobis stropo-
 rum, arcuum, sagittarum, aliorumque bellicorum telorù ingea-
 tem copiam coactam preparauerint. Nos quidem interea oratio-
 nibus intenti eramus, Cabrale propalam cordis orisque genera-
 lem confessionem faciente, & in horas optati effectus expecta-
 tionè sustinebamus. Ex sacris templi ornamentis censuit Cabralis
 quarendam viam, qua solùm calices, fanilla, thumbæ, & reliqua
 argentea instrumenta in tuto deposita asseruarentur. Quæ omnia
 in binas thecas recondita sunt. Quarum alteram nobili cuidam
 viro committere volumus, ut eam (si de nobis trucidandis consi-
 lia hostibus successissent) Patri Ioannibaptista, qui in Fumai pro-
 uincia mansionem impræsens habet, aut (sit & ille perisset) ei, qui
 in Iapona nostri instituti moderator futurus erat, traderet. At ille
 depositum hoc recipere recusauit, inquiens: si tumultus, ô Pater,
 religionis causa excitabitur, statutum mihi est communem cum
 Christianis sortem subire; itaque metuendum, ut me sublato hæc
 capsula perdat. Quandoquidem tamen periculum alioquin esse
 video ne pereat, cum vxore mea agam, ut eius curam habere velit.
 Itaque domum se cõfert, & cum vxore de negotio tractat, quæ mu-
 lier est nobilis, miram teneritudinem præ se ferens, & omnibus
 deliciis innutrita. Hæc porrò viro suo respõdit: insolens sibi videri,
 quòd cum Patres proxima nocte martyrium essent subituri, atque
 ipse vltro & sua sponte fortunæ eorum consors fieri properaret,
 sibi persuadere niteretur, ut argenteæ supellectilis otiosa custos,
 tantæque felicitatis expers domi resideret; in templum proinde
 reuertatur, se è vestigio cum reliquis Christianis ponè subsequen-
 turam; & certò credat, etiam si in via trucidandam se sciret, non ta-
 men omissuram, quin eò veniat. Maritus ad inexpectatum hoc
 vxoris responsum attonitus, cum, ut se quietam domi contineret,
 persuadere non posset, sciscitatur quid sibi videretur de capsula sta-
 tuti. Tandem communi vtriusque consensu placuit alicui ex pe-
 disse quis, quarum duodecim numero huic dominus famulabatur,

commit-

committendam. De earum fide non dubitabatur, cum & ipse Christianam religionem sequerentur. At cum eis arcae custodia commendaretur, nulla erat omnium, quin recipere tenuerent, incredibili animi cum promptitudine asserentes non se dominam suam deserturas, sed paratas esse cum reliquis Christianis idem mortis discrimen adire. Demum ergo, cum alia non esset ratio, coactus est arculam eam apud Socerum suum (quanquam gentilis hic foret) deponere, hominem nobilem, quiq; apud Regem & reginam gratia pollebat. Huic, quid de ea post mortem suam agendum foret, delegato officio curiosè præscribit. Alteram porò cistulam supradicti nobilis fratri maiori natu concedere cupiebamus, qui palatium suum templo vicinum & septem quandam reginae in uxorem habebat. Verum & hic huius curam respuit, neque se reliquorum sorti exemptum velle declaravit. Preparatus autem & is erat cum tota sua familia, quæ seruorum & mercenaria verinarum multitudine abundabat, ut ad primum strepitum signo dato in templum, martyrii subeundi causa, conuolaret. Cuius adipiscendi tanta tamque ardenti cupiditate Christiani omnes flagrabant, ut & ipsi gentiles hanc animorum in mortem impeterritam promptitudinem obstupescerent, & nobis quoque natiuitate & patria Christianis hæc lapontorum non ita pridem ad fidem conuersorum, ad vitam pro hac effundendam alacritas non leuem pudorem inueneret. Porò autem, quoniam Princeps Sebastianus in verba quædam Cicacharæ odiosa eruperat, atque hac de causa cum auunculo suo dissentiret, ita quidem (quod et clanculum Rex iniunxerat) ut iurato obstinatoque silentio nullo sermone cum illo vteretur, voluit & ipse in templum nostrum se recipere, & si casus tulisset, nobiscum mori. Ne tamen ob suam præsentiam majores excitarentur turbæ, nostrorum consilio & hortatu inde discedit, relicto tanten inibi omni suo comitatu, & ad Regem fratremque principem dissimulanter se recipit, demandata suis cura, ut cum rumore aliquem excitari perciperent, id statim quam diligentissimè sibi significarèt, cõstituerat etenim accepto indicio nobis pereuntibus se immiscere. Non ètè verò illa subinde huc mittebat, qui sibi, quo loco res essent, nuntiarent. Ad hæc non tantum Christiani omnes huius vrbis ad templum confluabant, verum & à tribus quatuorq; leucis concurrentes latè diffusè nobilissimè martyrii odoratu trahebatur. Cuiã circa mediũ noctis ageretur, pullatis templi foribus ingès strepitus audiri cœpit. Accurrimus è uestigio, & patefactis portis magnã Christianarum mulierum turbam offendimus, inter quas tres erant

erant, illustri loco natæ, atque aliæ multæ diuersæ conditionis. Quæ quidem prius ob dignitatem domo egredi non solebât, nisi & equitum & peditum comitaru stipatæ, vitamque agere ab omni virorum consortio & conspectu remotam, ita vt neq; cum agnatis coram sermone, sed per literas & tertiam personam agere consueuerint, tunc nihilominus maritos, qui nobiscum erant, in tempesta nocte secutæ, neque suspecti temporis, neque incommodi, neque dignitatis suæ habita ratione, martyrij nobiscum participes fieri volebant. Erat inter has illius vxor, qui scriniolu cum vasis argenteis asseruare recusarat. Hæc cum impotenti pro fide moriendi desiderio torqueretur, & à parentibus ethnicis, qui in vicinia habitabant, impeditetur, quo minus recto limine domus egredi auderet, in citeriore parte seruorum & famularum opera parietem perfringi iussit, atque ita postico cum virginibus suis elapsa ad aliam quandam nobilem feminam, quæ in procinctu huius aduentum operiebatur, se confert, atque ita simul festinato gradu, tenebrosa quanquam inhorrescente nocte, ad templum, piorum tunc omnium commune receptaculum, contendunt; amor enim religionis faciebat & vt supra naturam & præter morè auderent. Plurimum adlaborabat Cabralis, vt domum redire vellêt, sed frustra id fuit; inhiberi etenim nõ potuere, quin quod reliquum noctis supererat, indefessis intentæ precibus cum gaudio & mirabili martyrij affectu in templo persistentes transigerent. Huiusmodi certè feminarum Christianus ardor nulli non vehementissimam imprimere debeat admirationem, quippe quarum singulæ vti ab ipsarum postea maritis intellectum est, sub apparatu sumptuosissimo, quo adornatæ tanquam ad geniale aliquod festum venerant, & stropum & pugionem occultatum ferebant, non vt alteri officerent; at potius, si quis ex hostibus ipsarum, vtpote que commodis & maximis suis rebus relictis in hanc se calamitatem sponte dedissent, fortunæ miseris ab offensione sibi temperaret, atque ita martyrij coronam priuaret, vt hunc his armis irritatum in eadem suam prouocarent. Harum in numero mulier erat generis claritate conspicua, quam frater germanus coniugis Cicharæ vxorè habebat, intimus amicus noster. vir probus, & Christianus. Hæc cum filium haberet vnicum teneræ adhuc ætatis, atque vlnis gestato blâda succussatione somnum eliciisset, leniter in lectulum collocat, & raptim cum famularum cœtu, cum iam illuxisset, in templum nostrum aduolat, augurans, quod per noctis importunitatem inimici non essent exequuti, non omisso, quin orta iam luce conficerent. Omnes verò huius hist. riæ præ-

clarissimos actus, si ex ordine complecti coner, modum necesse sit vt hæc epistola excedens in immensum excreſcat. Satis est testari animaduertos & conspectos fuisse in hac fortuna strenuos & illustres actus & affectus, qui non solum animis Christianorum tristibus in rebus consolationem & gaudium adferrent, sed & infirmis quasque mentes erigere, & glacie frigidiores accendere sufficerent. Neque sanè, etiamsi huic populo mysteria religionis tradendo vel centum vitarum millia impenderent, malè collocatæ censerī debeant. Iam vigesimus agitur dies, à quo concertatio hæc & contra Ecclesiam persecutio cœpta est, atque hodie etiamnum durat in Regina hac rabies, quæ neuiquam cessat omnem mouere lapidem, quo prauum & impium suum institutū effectum fortiat, vt nempe nouitius ille Christi miles, qui tam excellens tyrocini sui specimen edit, quam nuper admodum duci suo fidem dedit, periurus transfuga deserat. Atque nunc quidē Simonem è Regis principisque gratia ejicere malignis persuasionibus tentat, nunc illi creberrimè minatur, grauisissimis se eum malis afflictatum crudeli ad extremum morte extincturam. Interea porrò dum ecclesia cum in modum cum Satanae machinationibus colluctatur, nunciat Rex Cabrali per Christianum quendam hominem; certò sibi constare tempestatem hanc omnem reginae vxoris suae studio concitari; vnde sibi animus sine dubio fuerit, dato repudij libello eam à se dimittere. At verò, quoniam eam trigessimum iam annum vxorem haberet, & septem prolium matrem, veritum se esse, ne per regna sua (quæ alioquin non adeò pacata forent) grauiorum motuum ansam praberet. Porrò quandoquidem Cabralis iamdudum in regnum Figense proficisci cogitaret, vt velit, abducto secum fratre Ioanne, profectiōē maturare. Hac ratione tumultum aliquantisper sedari posse; se porrò operam interea daturum, vt huic malo, ne denuo incrudescat, oportuno aliquo remedio obuiam eatur; de Ecclesia autē profus nulla teneatur sollicitudine; Namque etiam nunc, si necessitas exegisset, semetipsum cum filio suo Sebastiano ad eam armata manu defendendam superuenturum fuisse. Tunc etiam circumstante principum & nobilium caterua, quorum pleriq; non ignorabat Christianae religioni inſensos esse, premorso labro indignationis suae manifesta edidit signa; tandemq; in verba, quæ exasperatū stomachum testaretur, effusus; ecquis, ait, eo audaciae prouehetur, vt tēplo, quod ego ab iniuria omni defendendum suscepi, & tot iā annis fauore meo inuiolatum conseruo, molestiam inferat? quisquis id ausit, nō impunè tulerit, vt ceteri cognoscant Christianorum salutem

salutem mihi gratam esse. Cabralis, eiusdem, qui ad se missus fuerat, nuntij opera vsus, regi certis capitibus respondet, quorum hic erat sensus: Et quidem primò nostræ professionis esse munus, Spiritalem diuini verbi gratiam per populos disseminare; nec verbis tantū, verū & ipsis operibus verā Dei legē approbare; huius causa nullum se subterfugere vitæ discrimen; potissimum verò huius denuntiatione animarum salutē prætendamus; nec minùs deinde populum docere, vt, qua debet obediētia & amore, principes suos & magistratus colat; vt filij patentibus sint morigeri, & serui dominorum iussa obsequenti animo capestant. Quod cum sedulò populis inculcaremus, hac nos causa capitale multorum odium nobis conciliasse, qui in hoc toti sint, totisque viribus aditatur, Diuinæ legis præscriptum abrogatum tollere; atque hac ratione apud Maiestatem suam perperam officio suo fungi, dum falsis delationibus, quam de nobis semper habuisset opinionem, simulq; benevolentiam, qua hæctenus nos & religionis nostræ incrementum prosequutus esset, labefactare & extinguere satagerent. Secundo capite continebatur; nos, Diuina fauente clementia, læto hilariq; animo præparatos esse vitam, ipsumque templum, & quicquid in eo diuitiarum piorum hominum liberalitate congestum esset, pro fidei nostræ veritate asserenda contemptim projicere. Tertio capite, antea actorum reuocata memoria, Regem non ignorare aiebat, quot iam annorum curriculo in suis regnis versaremur, hoc solum (nullo vel ipsi vel vlli subditorum suorum illato detrimento) laborantes, vt Deo, rerum Domino, gratum acceptumque ministerium præstemus; tum & ipsi, ex professionis nostræ officio, pro tot suis in nos benemeritis, iustis honoribus & memori mente meritas gratias persoluamus; ipsum etenim Regem omnium huius insulæ exitisse primū, qui nos huc aduectos in regnum suum benignè receperit, præterquam quòd toto hoc tempore singularibus in nos collatis beneficiis, gratia, & fauore impensissimè nobis studuerit; Ob quod, præter officij nostri rationes, etiam peculiariter nos obligatos existimauerimus, vt nullo intermisso labore operā daremus, quo subditi sui ad veram DEI cognitionem primū perducerentur, pariterque mox docerētur fidem & obedientiam seruare, quam ex Diuinæ legis præscripto Regi & principi suo debent. Quartò ad calumnias responsum est, quas nobis hostes fidei intendebant, huius dissidij & seditionis perturbationis culpam in nos deriuantes, cum inuidiosa & tragica facti exaggeratione obijciendo: proximum fuisse, vt hoc motu regnum subuerteretur: nos rebus nouandis prouinciā

commouere, & populis concitatis, quacunq; penetraremus, turbas excitare. Ad hæc Cabralis, falsam hanc criminationem à nobis remouens, Regi ostendebat; non nos, sed potiùs Cicachata leuirum suum huius factionis & causam & caput extitisse, quem primùm, quid facere aggredieretur, considerare oportuerit, neque temere & anabatarum more cæco iudicio ferri: tandemq; nunc tanto cum dispendio & diuinæ legis detrimento imprudentiam ac leuitatem suam reconcinnare velle. Nihilominus si Cicachata pateretur Simonem Christianis legibus pacatè viuere, non se recusare, siquidem hoc modo illius rabies mitigari queat, mortem oppetere, simulq; in expiationem ipsius iræ fratris Ioannis tam inuisum ipsi caput offert. Quintò, inquit, quod ab inimicis in vulgus spargebatur, pellexisse nos Simonem in templum nostrum, vt illud coniunctis nobiscum viribus defenseret, meram esse calumniam; Non tamen se ire inficias, Simone suorum odiis & exagitationibus infestato, veritos nos, ne indignè quippiam pateretur, desiderasse vt se in templi nostri asylum reciperet, quod ei, vt potè Christiano, in his oris peregrino, at verò domi adedò illustri, non tantùm patere, verùm etiam vltro offerri debuerit. Qua in re arbitrati simus rem nos Deo acceptissimam facturos: si eum ad nos receptum pro sua dignitate sustentaremus. Eius etenim eum esse expectationis, vt etiam si eius fouèdi causa quicquid tam per Iaponiam, quàm vniuersam Indiam Societas nostra facultatum possidet, impendatur, vtile tamen impendium censeri debeat. Ad hæc capita respondit Rex; & initio, quandoquidem iam septem vltra viginti exacti essent anni, à quo Patres in regnum suum acceptos foueret, & cottidiano vsu satis compertum haberet, omne ipsorum studium in bene viuendi præceptis tradendis & communi populorum salute procuranda versari, non fuisse necessarium hæc sibi ordine commemorando repetere. Hac quidem opinione de ipsorum virtute & bene meritis inductum in suam fidem receptos immunes ab inimicorum odiis & iniuriis defendere. Quod ad secundum, ait: iam dudum se accuratè explorando certò cognouisse, Patres pro tuenda diuinæ legis auctoritate nullam non fortunam paratos esse subire, & licet cuiusque in arbitrio esset, cuiusque velit, se sectæ ad jungere, æquum tamen esse, vt patres familias in filiorum curam incumbant: Vt templum autem & Christiana Ecclesiâ inuiolata conseruetur, ad dignitatem suam pertinere. Neque enim sine auctoritatis suæ derogatione his noceri posse, quibus ipse patrocinium sponderit. Qua de causa, etiam si Cicachata tam arcto propinquitatis gradu sibi jun-

Aus,

ctus, nec non familiae nobilitate pœnè par sit, si tamè obstinatè maleficium in templum moliri persisteret, se eum publicū hostē declaraturum. At verò eo magis illi cauendum, ne quid cōtra voluntatem suam committat, quòd sibi fortunam omnè suam, amplitudinem, & qua nunc conspicuus sit, dignitatem acceptam ferre debeat. Sed neque se filio suo, cui principatum cesserit, contra se quacunque in re assurgenti parciturum, quin in eum continuò capitis pœna animaduerrat. Ad tertium, quòd attinet, inquit; cū primùm ex continenti Chinæ in Iaponam nauigaret, se totum triennium apud se habuisse Lusitanum quendam hominem artis suæ professione medicum, qui fratrem suum Amangucci Regem ex vulnere manuario filopo accepto curauerat. Ex hoc se frequenter percunctari solitum de Lusitanicis & Indicis rebus, ante omnia verò de Religiosorum nostrorum statu, moribus, & viuendi ratione. At cū ille multa narrando institutū ipsorum miro præconio commendaret, hac se motum ratione ante sextum & vigesimum annum nobilem quendam virum ex domesticis suis in Indiam in hunc tantum finem legasse, vt de rei veritate certò sibi constaret. Qui ad fidem Christianam inibi conuersus fuerit. Ab eo Bongoum reuerso intellexisse se, ea, quæ Lusitanus sibi narraffet, parua esse ad illa, quæ ipsemet coràm vidisset. His verò omnibus ita exploratis propensum suum animū, quem erga Patres habebat, ita confirmatum, vt sinistris nullis suggillationibus auerti potuerit. Ad quartum caput respondit; gratum sibi fuisse, quòd intelligat Cicacharæ perturbationem omnem istā imputari: qui cū filium suum ad nostram religionem adduxisset, vel tunc debuerit præcauere, ne committeret, cuius ipsum aliquando pœniteret, vel nunc proprii sui erroris cōfessione alieno delicto succurrere: temere autem quidquam aggredi, propriamq; suam culpam impotenter ferre, vt hoc pusilli sit animi testimonium, ita illud iudicii esse vitium, vtrumque imprudentiæ notam. Ad hæc manifestò se cognoscere, Regum felicitatem in eo consistere, vt pacatas & tranquillitate florentes prouincias possideant: infastam contra agere vitam, si bellis ea & dissidiis exercerentur. Quæ, inquit, ex ipsorummet Regum præpostero imperio manare, dum iniustitiæ contra equitatem patrocinentur. Quocirca constituisse cum principe filio & regni primoribus agere, vt huic vitio maturè obuiam eatur. Præterea addidit scire se falsum esse, confictumq; quòd gentiles æmuli nostri Christianos incusando in inuidiam vocarent, tanquã auctores deuastationis Amangucci, Arimæ, & Meaci regnorū, eo quòd hæc in loca religionē suam

induxissent, cum ea ruina non ex eo originem, ut manifestum sit, traxerit: verum enim vero, quia Reges ij iniurias subditis suis ab illis, quibus administrationem concesserant, illatas vel neglexerint vel dissimularint. Cum etenim gubernatores principum suorum indulgentia pro voluntate ad utilitatem suam omnia trahant, necesse esse, ut discordia & seditiones excitentur, quorum culpam ut à se submoueant, falsis criminibus nos reos agi. Quinto ait: res & causam & Cicatora ad suam tutelam pertinere; & si pater ipse eo infania progrediretur, ut adoptione reuocaret, se tamen ipsum non modo non deserturam; verum etiam, ut prius destinasset, filiam se suam, quantumvis vix dum ad maturitatem pervenisset, ei collocaturum. Atque etiam amplius ait: si iniuriis, quas Patres externis in Regnis reciperent, non secus atque sibi ipsi factis, rangeretur; quanto magis debere se moveri, si suis in ditionibus præter æquum & bonum læderentur, quos ipse oculis & vultu, tanquam carissima & fidei suæ commissa pignora foueret. Horum omnium, quæ dicta sunt, conscij erant regina & Cicachata. Nihilosecius tamen non desistebant omnia tentare, quo Regis & principis animum ad votum suum inflecterent; tandemque, cum nullum molestandi finem facerent, assidua importunitate effecerunt, ut Rex, quantumvis grauatim & inuitus, ne tamen contemnere ipsos videretur, nuntiandum iniunxerit Simoni; ut ad tempus, si fieri posset, religionem dissimularet, non enim aliam inueniri viam animum patris sui placandi; se quidem nihilominus filiam suam in conjugem ei daturum, & spondere effecturum, ut & ipsa non multos post dies Christianam fidem recipiat. Respondit ad hæc Simon; aliis in rebus omnibus licere forsitan ex necessitate dissimulanter agere; solam verò religionem nullam prorsus simulationem aut fucum admittere, orare autem se, quando quidem in Christianam fidem iurasset, ne maiestas sua pateretur propter causam diuinam ad eò & iustam, tam inhumanè & iniuste tot iniuriis & afflictionibus se lacerari. Nec non alia & occultata via literis occultis scribit ad Gabralem; admonens, ut nullo pacto salutis suæ causa vel Regis vel patris sui petitionibus assentiatur, aut quicquam indulgeat. At verò de hoc securus sit, nullis se cruciatibus aut tormentis, nullo neque mortis supplicio, ad fidem deferendam vnquam adigi posse. Deum etenim, qui sibi huius amplectenda gratia impertisset, etiã retinendæ constantiã daturum. Porro Sebastianus, cum negotij huius seriem omnè ex suis didicisset, & qua pertinacia Cicachata Regis pro se sententiã elicere conaretur, ei per binos domesticos suos nobiles viros nuntiat; quãquam se in

se in principio Rex pater suus in Christianorū templum deduxisset, & tunc, cum baptizaretur, praesens adstitisset, ideo tamen non se ad hanc fidem suscipiendam inductum fuisse, eius consilio aut praesentia motum, aut quod ille pium id esse iudicasset, at verò quoniā, indissolubilibus veritatis argumentis cōuictus, manus ei dare compulsus esset. Ceterum patrem tunc suum id ita instituisse ea opinione & spe, conversionem suam sufficientissimam futuram occasionem, ut quā plurimis suum exemplum secutis, Christiana fides per sua regna cōtidiano incrementō auctior redderetur. Quod suum institutum cum successerit feliciter, sic ut & Simon nouitiorum ecclesiae sese adiuaxerit consortio, atque ipse eum nunc ab eo retrahere conetur, manifestè videri posse, mentem studiumque patris sui ipsum improbare, vel etiam detestari, & aduersis conatibus conuellere cupere, atque id contemptui ei esse, quod pater suus secum omnium rerū maximo in pretio haberet. Proinde sciret hoc negotio de honore suo agi, pariterque nominis sui famam in periculum vocari; ritè itaque & consideratè perpendat, ne fortè perperam in eo sese gerat. Constare enim illi se Patribus his praëceptoribus uti, à quibus ea, quae ad animae suae salutem pertinent, doceatur; atque huius disciplinae gratia cotidie se tēplum ipsorum adire. Porro si ille his trucidatis templum demoliatur, viderit in quē tantae indignitatis vituperium & ignominia sit resultatura. Adiecit adhuc; etiā si intētatū, facinus effectū caruisset, ex parte tamen Cicachatae prauae suae voluntatis, & intentatae sibi iniuriae indelebilia vestigia, simulque sui vlciscendī causam & occasionē permanere. Neque tolerandum sibi videri Cicachatam quemcunque ex seruis suis, qui nuncium aliquem ad Simonē detulisset, trucidari iussisse: vnde certò sciret, quoscunque ex ipsius seruis obuios habiturus esset, pari se mandato neci daturum. Quae omnia multo prius ei denuntiaturus fuerit, nisi Rex pater suus id se facere prohibuisset, quoniam negotio in se recepto finem imponere se posse sine honoris sui prauidicio credidisset. Iam cogitatione & mente complecti vnusquisque potest, hoc nuntio Cicachatam & Reginam acrius multo, quā prius, accensos in furorem excanduisse. Regina certè indignationi vela laxans honesti nullam rationem habere, sed & materni affectus praë nimio animi aestu obliuisci. Publicè etenim apud omnes protestari, Sebastianum se pro filio suo non agnoscere. Et instantè egit cum Rege marito, ne tanti momenti negotium leuiter curare aut negligere velleret. Siquidem sibi certò constare; Christianos res nouas & perniciosas moliri; cōspirasse in ipsum, &

coniurationis capita delegisse Sebastianum & Cicatoram: suscipiendam prorsus huius rei cogitationem & cautionem maturè adhibendam. Si namque Christiani iam nunc, cum pauci admodum numero existant, regno tam graues sint, tantumque negotii Regi suo exhibeant, quid futurum si in multitudinem excreuerint. Consilium itaque optimum esse principiis ob stare, exterminando tam diram & execrabilem sectam, & quidem priusquam regnum funditus pessum eat, aut saltem insignem aliquam eadem accipiat, vti aliis in prouinciis eadem de causa contigerit. Quocumque enim Patres peruenissent, ea in loca vna cum ipsis publicam pestem immigrasse: intestinas discordias subito natas, & inauditis calamitatibus omnia conturbata & deuastata fuisse. Huiusmodi ratio: nec non aliis conscriptis exemplis in mediū adductis a matre filius princeps, & ab auunculo nepos, ilque feruente aetate, atque ethnicus, aduersus Patres incitabatur, quibus persuaderi poterat, vt eadem eorum continuò imperaret, Diuina nisi bonitas defensio nostra & ipsa solum fuisset. Nimirum hic Patrum in medio luporum periclitantium salutem vnice cura habuit, sic vt nullæ calumpniæ, nullæ ex postulationes aut Regis aut Principis animum a nobis alienare valerint. Etiam si Princeps, ne per omnia matrem contempsisse videretur, non nihil eius affectibus indulturus, Cabrali referendum mandarit: amore se fraterno & benevolentia singulari Cicatoram prosequi, quàm in se rarissimæ & praestantes, quibus ille commendaretur, animi dotes excitassent: proinde sollicitudinem omnem pro eo deponeret, nullo etenim pacto aduersariorum conatus ex voto ipsis vlla in re successuros, neque passurum se vt Cicatoram ablegeret. Nostros ac hac iam pridem manifestè potuisse cognoscere, quantopere erga legem diuinam affectus esset, quantoque teneretur desiderio, vt huius cognitio quàm latissime per regna sua diffunderetur: cuius suæ voluntatis indubitatum & luculentissimum argumentum esse posse, quod libenter cōsensit, vt filiolos suos baptizarem. Nihilominus displiciturum sibi, si res ita se haberet, quæ de nobis circūferabatur, videlicet Christianos clandestina coniuratione subditos ad nefarias conspirationes contra Regem suum pellicere, & deliberasse Cicatoram, quocumque se moueret, in quocumque facinus sequi. Itaque scire se cupere, lex ne diuina istiusmodi molitiones & tragedias excitari præcipiat: quòd si hoc ea dictante iuberetur, talem proculdubio legem sine grauisimo regnorum suorum præiudicio admitti, nedum exerceri posse. Respondit ad hæc Cabralis, & prin-

& principio gratias agit, quod ei placuisset animo tam aperto tamque amicè sibi insinuare id, quod ipse auditione nondum accepisset, & qua de re ne cogitatio quidem vlla alicuius in pectus ascendisset. Non se quidem diffiteri principè Sebastianum opem & adiumentū Simoni, si res huius in discrimen adduceretur, spondisse, non alia ratione, quam qua & Rex & ipse quoque idem ei promississent. De cætero diuinæ legis expressum esse mandatū, vt subditi regibus suis & dominis pareant omnibus in rebus, quæ ipsi huic legi non aduersentur: ad quod præscriptum Christianos in Iapona egisse semper, ipsa re, & tot annorum inculpata vita comprobari posse. Post ea omnia quæ dicta sunt, cum iam tempestas aliquandiu confedisset, deerat quippe Simoni, vt in nouas molestias reuolueretur. Impulsu namque reginæ & Cicachatæ conuenere sex proceres, quorum potissimum consiliis & auctoritate hæc regna gubernantur. Hi agitato inter se consilio, assumptaque instituti sui duce sorore quadam Reginæ, pariter ad Simonem contendunt, vt eum inopinato aggressu ab omni deliberatione præuertant. Cæterum cum audisset ille hos illuc aduenisse, & colloquium suum exposcere, faciliè præfagiens in quæ finē venissent, deliberat eos non audire. Per suorum itaque quendam eis indicat: si se existimaret annuere ipsis posse, & satisfacere in iis, quæ præsentiat ab se requisituros, officii se causa obuiam ipsis processurum fuisse. At verò, quādoquidem Christianus ipse foret, adeoque Deo magis obnoxius obstrictusque, quam voluntatibus & ceremoniis humanis, metuisse se ne in communi congressu displicentiæ alicuius occasionem ipsis præbiturus fuerit: orare proinde vt inoffensū domum reuertantur. Summi profectò, fratres carissimi, fuere dæmonis conatus, & multimoda præstigia, quibus immobilem hanc fidei columnam euertere satagebat: atque vna eademque ruina pessumdare, quicquid tantis cum laboribus nostris in Bongoi hoc regno totis 27 annis hætenus ædificatum fuit. Sed neque minor contra Domini Dei nostri in cōseruandis electis suis apparuit prouidentia, necnon manifestata est potentia sua, qui ex hac nostra tribulatione fructum nos vberimum colligere voluerit, vt gentibus palam de fide in ipsum nostra, & de benignitate in nos suo constaret. Difficultatibus ipse nos istis laborare voluit, non vt periremus, sed vt mirabiliter liberatis nobis ad gloriæ suæ confessionem etiam hostes adigeret. Hac certè occasione diuinæ gratiæ vis & efficacia violentissimè se prodidit, cum inter aduersariorum vana consilia, dolos, & minas, potentiam & malitiam Christiani isti fidem hinc suam, quam

prius otiosam & in exploratam in pectoris penetralibus fouebat,
 ipso actu, & opere, pariterque ardentissimum erga DEVM amo-
 rem demonstrarint. Tyrones adhuc fidei seu Neophyti no-
 strorum hac constantia mirabiliter sunt animati: qui que remis-
 siores erant, & algere iam ceperant, denuo stimulari in religionis
 amorem feruidis his exemplis tanquam facibus admotis exar-
 serunt. Demum multo maxima gentilium turba his exemplis
 attracta ad fidem confluxit. Quorum tres supra viginti Cabralis
 baptismate lustravit, atque inter hos magni nominis quendam
 Chesium. Cui ingens apud Bontios auctoritas habebatur.
 Huius Baptisma Princeps Sebastianus sua presentia honora-
 re, & exhibitum cunctis Regale conuiuium gaudii sui hoc suc-
 cessu concepti testimonium esse voluit. Porro huius Chesii
 ad fidem conuersio tanto maiore astantium animos admiratio-
 ne rapuit, quo obstinatiùs ipse prae ceteris antea semper resti-
 tisset. Abducto namque à Paganismo ad nostram fidem Princi-
 pe, cui is subiectus erat, vna cum aliis sex, quibuscum ei necessi-
 tudo intima intercedebat, quantumuis toto triennio multifari-
 am tentatus, nunquam tamen se flecti sustinuit. Hoc verò tem-
 pore tantam constantiam Christianorum conspicatus, sua spò-
 te & à nemine requisitus in templum nostrum huc venit,
 dicens, se participem esse velle martyrii, ideoque petere, vt cum
 vxore, prolibus, vniuersaque familia sacri fontis aspergine
 tingeretur. Magna praeerea ad hoc spectaculum conuenit
 multitudo, tanquam rei miraculo percussa ad religionem an-
 helat. His nunc ter singulis diebus catechizatur, & traditis
 Religionis mysteriis ad Baptismum preparantur. Sunt & alii
 ex nobilitate nonnulli, qui duntaxat occasionem exspe-
 ctant, qua nos auditum veniant. Quinimo ipsi gentiles ferui-
 do hoc Christianorum zelo considerato, sinistram omnem prio-
 rem opinionem & inuidiam, qua flagrabant, exuentes, ad-
 miratione nunc & stupore pleni à rei miraculo pendent; de lego
 DEI verba iam proferentes cum maximè à prioribus discrepan-
 tia, cum malè de Religione sentientes eam conuiciis agitando,
 subsannandoque, ludibrio & derisui habebant. Neque etiam
 praeermisit Deus aduersarios suos, pariterque nostros eui-
 denti suae indignationis documento commonefacere, si mo-
 dò per hoc ad agnitionem & respicientiam excitari voluif-
 sent. Accidit etenim Pentecostes profesto, cum Regina Ie-
 zabella furis accensa, & ira terribilis impotenti quodam animi
 impetu ad Christianam Ecclesiam persequendam insurgeret, & à
 damo

dæmonio subito correpta magnis doloribus excrucietur; adeo-
 que vehementer quateretur, vt à sex, iisque robustissimis viris co-
 hiberi non posset. Quamobrem gentiles magna cum sollicitudi-
 ne, proque salute eius anxii, patrio ritu sacrificiis, oblationibus,
 peregrinationibus, votis nuncupandis, & similibus ceremoniis
 insistere. Videntes autè nihil hæc omnia auxilii conferre, & fru-
 stra se ab idolis suis opem implorare, desperato diuorum iuu-
 mine ad naturalia medicamentorum remedia conuersi sunt. Ru-
 mor est accersitum Meaco medicum quendam per equos disposito-
 tos, qui totius Japonæ eius artis sit experientissimus. Huic, si affe-
 ctam à morbo seu malo curet, coronatorum trium millium mer-
 cedem pollicentur. Attamen rem interim secretò habere student;
 ne prodita vltionem diuinam testetur; pòtissimùm cum ipsi gen-
 tiles medici affirmant, nullum in ea morbum deprehendi, quàm
 quòd à maligno spiritu exagitetur. Hac iusta Numinus animad-
 uersione rabies eius, & contra nos exandescencia refrenata pe-
 nitus resedit; sic vt nobis nuntiarit; nihil se vltius in nos moli-
 turam, vt securi agamus, templo nullam deinceps molestiam illa-
 tam iri. Hunc Reginæ casum quantumuis alii dissimulando cela-
 re adnitatur, vel naturali alicui agritudini ascribant, Rex tamen
 & Princeps Dei vindictam esse agnoscunt, & non ambigunt faten-
 tur. Faxit omnipotens Deus, vt hac sua castigatione spiritus sal-
 uus fiat. Neque non Reginæ soror Diuinæ vltionis exemplum &
 testimonium fuit; iam siquidem tertius agitur dies, à quo palatiũ
 eius incendio totum conflagrauit, neque multorum millium ac-
 curretium opera flamma restingui potuit. Pars tantùm certa do-
 mus, quam in priuatum vsum princeps Sebastianus iam inter
 Christianos vel scriptus sibi construxerat, quantumuis reliquo
 ædificio adhereret, intacta tamen, & ab ignibus inuiolata permã-
 sit. Prætereo, quandoquidem prolixior fui, complurima alia, quæ
 in hoc negotio occurrere, & vt ne prolixitate fastidiosus fiã, nar-
 rationi huic finem imponam. Fratres carissimi, exacta hoc modo
 iam hyeme, reuiuiscunt gramina campis, & flores tranquillitatis
 apparuerunt in terra, hoc est, in Ecclesia nostra. Quare Rex ex
 necessariis suis quendam ad Cabralem misit, admonens, vt grata
 mente Deo Opt. Max. gratias persoluat, & exantlatas difficultates
 memori animo recolens communi se gaudio perfundat, postea-
 quam negotium ad terminum, quem ipse prætenderit, & nos
 Christiani desiderauimus, perductum foret, quanquam & indu-
 striæ plurimum & laboris adhibendum fuerit, ne aut Ecclesiæ di-
 gnitas labefactaretur, aut Simon ab instituto suo retractus reci-
 dium

diuū pateretur, aut Cicachatam sibi offensum haberet, quòd eo contempto totus pro Patrum partibus sterisse videri potuerit; de his nunc omnibus affatim sibi cautum, namque & templum saluum, & Simonem Christianum manere, & quidem quanquam id contra patris sui voluntatem, tamen cum eo in gratiam rediisse, haberi eo, quo prius, loco filium & hæredem institutum. Adhæc commonebat Rex; cauendum imprimis, siquidem tandem ex hac lucta victoriam obtinuissimus, hac ne abuteremur. Proinde Simonem memorem faciendum, salutaribus monitis formandum, vt prudenter & modestè sese gerat, ne insolenter iactabundus arrogantes glorias ostendet; neu noui deinceps quidquam attentet, quo patris sui animum denuo irritatum exacerbet. Cùm verò hætenus egregiè se gesserit, & Patribus, qui eum instituerint, honores amplissimos, & fauorem parentis, vtpote qui eum amet, conciliarit, ne in posterum adniti negligat, quin tam probis rudimentis dignus exitus respondeat. Præterea Patres ipsos & reliquos Christianos commonebat, vt ab omni iactantia sibi cauerent, neque exteriore aliquo indicio lætitiæ, quam ex hoc successu concepissent, proderent, ne Cicachata hac ipsorum gloria offenderentur. Nouissimè ait; hæc se ipsis ita succinctim significanda mādare, quo animo suo scrupulum omnem & suspensam cogitationem eximat. Cæterum deinceps cōmodiùs se cum Patribus multis de rebus particularim tractaturum; è quibus apertè cognitari sint, quàm amico & beneuolo affectu quàm impèse ipsis studeat. Responsum est ad hæc Regi omnium nomine; immortales nos ei agere gratias, vtpote cui salutem nostram acceptum feramus, & proinde Deum nos indefessis precibus sollicituros, vt hæc ipsius de nobis bene merendi voluntatem, & summum fauorem Diuina sua gratia prolixè ei & largè refundere velit. Eo ipsissimo die nūtiū quoque à Simone de felici eo successu accepimus, & patrè suum, vt ante hunc furorem solebat, benignè & comiter secum agere. Quapropter infinitas se habere gratias Patribus, cæterisque Christianis omnibus ob ea, quæ propter se passi essent. Quanquā, quod ad se attinet, verè doleret, non se dignum adhuc fuisse habitum, qui martyrij coronam consequeretur. En tibi postremū nostrarum persecutionum actū, & quomodo Diuina Maiestas sua, cùm humanis omnibus consilijs destitueremur, rebus nostris clementer providens fidam optatamque cautionem adiunxerit. Simon demum, pristinae libertati suæ redditus, vnà cum principe Sebastiano, noctu, pridie festi sanctissimæ Trinitatis, in templum nostrum inexpectatus venit. Quàm vberè lætitia ex hoc ipsius aduentu

uentu

uentu animos oppleuerimus, vobis considerandum relinquo. Pater Cabralis tum eum Diuæ Virginis imaguncula, artificiosè elaborata, donauit, quam magni loco muneris caram habuit. Cumque Cabralis in regnum Figense profecturus in procinctu esset, Princeps ei pulcherrimum equum donatum adduci iussit, pariterque nunciari, vt iter ageret securo animo, omnem que profus sollicitudinem exueret, Christianorum etenim & Simonis salutem tanquam oculorum suorum pupillas sibi curæ fore. Atqui hæc quidem sunt, quæ de his scribenda memoriæ occurrunt. Porro credite, fratres carissimi, etiam timidis tepidisque magnopere prædesse, si in istiusmodi angustiis deprehendantur; faciunt namque vt animi, vita iam desperata & quasi proiecta, cum nullū esse mediū arbitrentur, fiducia salutis suæ quadā coniunctione Deo adglutinentur; atque deinceps, metu iam omnī profligato, mortem singulis momentis cum eius contemptu fortiter expectent. Sanctis vestris sacrificiis & deuotis orationibus deuotè me commendo. E Bongo, oct. Id. Iun. 1577.

IDEM LVDOVICVS FROES.

EX literis Patris Figueredi Facatæ datis intelleximus, cum comite eum suo in summo vitæ discrimine versatum fuisse. Ciuitas etenim eis Pagodum quoddam assignauerat, in quo mansionē haberent. Consuetudo autem erat ciuibus, vt aliorum Pagodorum idola, quæ feriarum diebus circumgestari solent, in hoc reposita asseruarentur. Porro Pater Figueredus, quamdiu fanum illud inhabitauit, tergiuersatus est ea recipere. Quam ob causam tota ciuitas tumultu misceri; sic vt plebs in nostrorū eadem conspiraret; & vi ageret, vt simulacra illa ibi loci collocarentur. Dei autem prouidentia effectum est, vt neque locus à nostris expiatus denuo contaminaretur, & gentilium deorum receptaculum fieret, neque nostri incommodum aliquod incurrerent. Enimuero, quanquam non sine graui molestia id impetratum sit, superfedere tamen à vi, cōiuncti rationibus, quæ ipsis redditæ sunt. Atque ita non tantum pacati quieuerunt, verum etiam quadringenti & amplius ex ciuibus fidem receperunt.

Alia quadam epistola per Michaëlem Vaz transcriptum est, vniuersum iam dominium Regis Bartholomæi religionem esse amplexum, in quo ille sedem habet, sic vt nemo omnium superfit, qui gentiles ritus retineat. Persæpe inibi magno numero, atque vna quadam vice mille ducentos baptismatis vnda renatos.

Ad hæc

enim sacerdotes, qui soli hîc confedimus, cum tertio quodam coadiutore, tanto oneri ferendo non sufficimus. Quandoquidem verò è profectu, qui his locis fiat, ingens commodum & utilitas ad vniuersos Iaponios redundatura sit, atque adedò Christianorum omnium interlit, eo quòd gens hæc inter cæteros Iaponiæ populos eruditionis, morum, simulque nobilitatis præstantia principatum teneat, maximè operapretium foret, multos eòsque idoneos operarios huc mitti, vt ne horum defectu & inopia tantæ fœcunditatis ager incultus obsolescat, aut saltem non tam opimi prouentus, quam promittit, colligi queant. At omnino Paternitas tua persuasum habere debet, eos, qui mittendî sunt, ex omni numero selectos esse debere, qui neque vulgaris sint doctrinæ, & exacto iudicio prudentiaque excellent, vt cum hoc populo ritè & cum laude tractare valeant; apud quos equidem post tot iam etiamnum annos, quibus hîc vixi, rudis adhuc & nouitijs videor; tanta in eis sapientia & ingeniorum acrimonia elucescit. Exædificauimus hîc templum, non inconcinnum, in honorem Assumptionis Diuæ Virginis, imposito hoc titulo, *quia eo illucescente festo* Pater Franciscus Xauerius primùm ad hanc Insulam delatus est. Ædes hæc certè tam insigne artificium ostentat, vt non CHRISTIANORVM tantùm, verùm etiam gentiliùm oculos in se rapiat. Iamque quantumuis non sine multo fastidio, ad fastigium tamen vsque & ad normam absoluta est. Speramus porrò ex opere hoc tanto cum labore elaborato Christiano nomini non mediocriter ornamentum gloriosa cum celebritate accessurum. Quinimo iam huius non obscura indicia se produnt. Siquidem cum ingens esset odium, quo priùs in nos inardescabant, & multo major contemptus, quo nos Meacensis huius ditionis incolæ dedignabantur; è contrario nunc omnes honorificè nobis assurgunt, neque reperitur quispiam, qui vel nobis vel religioni obloquatur. Deo autem ante omnia, ob hæc sua in nos beneficia, gratiæ agenda. Neque verò religioni in Meaci tantùm prouincijs feliciter succedit; verùm etiam bonus & suauissimus odor hîc doctrinæ Christianæ ad vltimos vsque Iaponiæ fines penetrauit, sic vt iam, nemine contradicente, passim & propalam nostræ Religionis saluferum Euangelium denunciatur. Præterea alia duo templa à fundamentis educta sunt, spatiosa & perpolita, alterum in arce Sangæ, alterum in Vocaiama. Rogarum te habeo, vt, quantus tibi erga Deum amor est, tanto studio apud Indos istic nobiles & potentiores agas, quo aula aliquot, seu

panni

panni stragulati in ornamenta templorum nobis transmittantur. Iaponii etenim circa hæc plurimum curiosi sunt, & in exteriorum fanorum seu pagodorum suorum ornatum dedita opera incumbunt. Quicūq; porro tam piæ munificentiæ opere Ecclesiæ dignitatē augebunt, erunt & ipsi participes fructus, quem ex eo per Iaponæ has prouincias colligere erit, & Diuinam gratiā copiosè acquirant, tanquam coadiutores amplificatæ fidei, cū gentiliū animi textilibus picturis & variegato templorū cultu ad fidē sensim pelliciantur. Solenniter hīc diuersis temporibus ingens multitudo iucundissimas inter congratulationes & miras animorum voluptates baptismō lustrata est; & variis in locis Crucis aliquot excelsas effigies reuerēter & deuotē ereximus. Sic ut multi gentiles, quantumuis adhuc sanctæ Crucis mysteria & virtutem ignorarent, moti solummodo Christianorum hoc, quem stupentes inueiebantur, feruore, baptismi communionem ultro expeterent. At verò diabolus cū fidei Christianæ tam prospero cursu succedere non ferret, gentiliū aliquot faucibus obsessis, per hos vociferabatur; cruces illas Iaponicarum legum obseruantiam abolitūras, tempestiuè proinde malo huic occurrēdum, alioquin de Iaponæ salute actum esse, & deos regionis in alias prouincias emigraturos. In monte quodam deserto, & admodum excelso, tribus hinc leucis distito pagodum est, diabolo imprimis consecratū, ad quod Iaponii concurrere solent vindictam contra inimicos suos, & ad alios sceleratos actus fauorem & opem ut implorent. Atque hæc de causa idolum hoc gentilibus formidabile est, & trepida ueneratione colitur. Locum hunc Bontii quamplurimi inhabitant, & circa sacri ornatus & aliarum rerum curam intenti uisitatis suis ceremoniis incumbunt. Quotiescunq; ego Christianis nostris comiratus urbe egredi solebam, & montem hunc cum suo fano in conspectu haberem, toties declarabam quanto desiderio torqueret pagodi illius excidendi, & locum hunc, extructo templo, Michaëli Archangelo consecrandi; & cogitare me proceram ibi in montis cacumine cruceem erigere; uide à toto Meaco uideri & adorari posset; uideri enim mihi rem indignissimam, eum, qui ob superbiam suam è cælo præcipitatus esset, in loco nunc tam sublimi adoratum diuinis honoribus affici. Quas meas uoces existimo ad Bontiorum, quibus huius templi cura delegata est, aures delatas. Nabonangam enim adeuntes, apud hunc de iis querebatur; orantes ut iuberet, ne idolum illud tolleremus, cum persuasione, ueteri se, ne, si tollatur, multa incommoda in sui ultionem ipsis adferat. Porro ego quidem confido Christi Domini nostri seruos

seruos præualituros; atque adeò, diuina me animante gratia, par mihi videor vniuersis monasteriis, & horum gentilium pagodis demoliendis, inque fumum & cinerem penitus redigendis, vt hoc modo humani ille generis antiquus hostis, superbia sua contemptim conculcata, maiore indignationis tormento discrucietur. Cùm autem tua Paternitas huc venerit, non est ambigendum, quin Dominus DEVS aliquam viam ostensurus sit, qua id ad effectum deducatur. Neque difficile erit, capite huius idololatriæ dejecto, membra quoque humi fundere, prorsusque quicquid pagodorum per omnem Iaponem residuum est, diuino adiuutos auxilio, ad maiorem sui Numinis gloriam & celebritatem funditus eradicare. In regno quodam eorum, quæ Meaci dominatum agnoscunt, in quo supra quatuor hominum millia magna ex parte hoc anno Christianæ fidei testimonium & sanctum baptisma adepti sunt, princeps regionis potestatem nobis fecit, vt eos, qui sectam Voiaquam sectantur, ab errore reduceremus, simulque aliis omnibus fidem annunciaremus, vt, qui vellet, hanc acceptaret, permisso cuilibet libero arbitrio viuendi, prout expedientissimum ad animæ suæ salutem esse censebit. Accidit autem dum nos ad sanctam expeditionem præpararemus, vt veterator diabolus figuram induens certi cuiusdã hominis senio venerandi, qui Tirigim illis vocatur, quæque decantatis ei laudibus, & hymnis, pro Deo habent & adorant, in principis illius conspectum se daret. Et quoniam eo die prospera ei nonnulla ex voto & ad voluntatem fluxerant, Tirigim illius fauori omnem hanc fortunam attribuit. Atque mox solenne ei festum instituit, exhibito proceribus splendido admodum epulo; totusque is dies laudibus & hymnis ei dæmonio concinendis transactus est. Cetera quoque turba ceremonias suas exercebat, & sacerdos eorum discursans calidam singulis aspergebat. Dum verò hoc agit, inuasit in eum dæmon, (quæ isti Deum Tirigim esse arbitratur) & cœpit per sacerdotem hunc horrendum exclamare, tandemque grauiter queri; sublatos sibi seruos suos omnes, quod se valde affligat, vtpote qui ipsemet nunc inseruire sibi cogatur; eoque magis dolere id sibi, quod ii erepti sibi forent interea dum domo abiens in montibus versatus fuerit, presentem enim se tantam iniuriam & vim laturum non fuisse. Tum etiam multum de me lamentando conqueri; namque vice quadam, cum à baptismatione 400. hominum redirem, pagodum eius cum Christianis, qui mecum erant, ingressus statuas omnes, quas offenderim, solo colliserim, quibus reliqui illico capita, nec non alia membra, detruncabant. Has inter duas leonum conspiciebantur effigies, qui (vt

gentiles referunt) huic Deo famulantur. Iam interea dum pridem
 ceptus ille cum tota multitudine festum ageret, & homo is maligno
 spiritu obsessus horridos clamores magis magisque intendit, et
 te tibi in eos repentinum saxorum imbrem; qua tempestate per-
 culsi diuersi omnes in fugam se effundunt; sic ut ex 20. hominum
 millibus, qui solennitatem eam celebrabant, nemo omnium in-
 remanserit. tanta saxorum ingruerat & pluebat copia, tantaque
 omnium erat consernatio; neque mente concipere potuerunt, unde
 denam aut à quo lapides illi iacerentur. Equidem coniectura mihi
 persuadebam ab Angelis eos, qui pro omnipotentis Dei gloria
 praeliarentur, grandinario lapidum hoc iactu peti. At reuera fieri
 poterat ut, si res aliquantum processisset, daemones id ipsum pro-
 digium imitaturi, simulque populum, aduersus me reliquosque
 Christianos prouocatum, concitaturi fuissent. Sciebant etenim
 omnes me esse eum, qui demonium illud ministris suis priuauerat.
 Hoc autem prodigio Christiani maiores, quam vnquam antea, ani-
 mos cepere, & in fide sustinenda sese obfirmarunt. Videbant nam-
 que Iaponiorum deos non esse eius potentiae, ut prioribus ademp-
 ptis, alios sibi seruos conquirerent, neque etiam eorum, quos ha-
 berent, tutelam sustinere posse. Atque hoc modo concedere ce-
 perunt & fateri imposturis, prestigiis, & mille artibus à daemone
 excogitatis hactenus se delusos & seductos fuisse. Nec mora, Chri-
 stiani sublimem crucem ad alterum lapidis iactum à pagodo illi
 erexerunt, ut daemone ei hoc obiecto irritatam magis magisque
 rabiem & dolo rem augerent. Plura ut scribam non vacat; auocor
 namque ut confessionem recipiam à Christianis Cauachi; qui iam
 ad bellum accincti intra triduum in expeditionem profecturi
 sunt. Sanctis sacrificiis & orationibus tuæ Paternitatis ut plurimum
 me commendo. Meaco, diui Matthæi festo, 1577.

IOANNES FRANCISCVS STEPHANO-
 NVS AD PATREM VISITATOREM.

ANNO proximè elapso scripsi Paternitati tuæ, iis consolati-
 onibus erectus, quibus solis Deus Opti. Maxim. conscius
 est animam meam inter has mundi afflictiones tranquillitati
 redditam expleri. Ideoque, quantumvis tam remotis in or-
 bis partibus constitutus essem, ut nihil à Paternitate tua literarum
 recipere potuerim, idcirco tamen omittere nolui, quin officium
 hoc suum his paucis prauenirè. A nostris nuntiatur incolu-
 mes esse ipsos, & diuina indulgènte gratia, bene se habere omnia.

Pet

Per Meaci prouincias Christiana fides mirabili incremento amplifatur, sic vt intra quattuor retro menses in Sangæ Castello *mille quingenti*, qui soli adhuc restabant, baptismum assumpserint. Itaque vniuersus iam populus huic propugnaculo subiectus nobis se adiunxit. In aliis itidem tribus arcibus *tria millia quingenti* baptismatis gratiam consequuti sunt; qui cum reliquis, quos alius in locis baptizauimus, *septem millium numerum* expleant. Orandus Deus, vt tam benignè nobis sui amoris & fauoris gratiam largiatur, quantum gentis huius necessitas exigit: neque rationem habeat imperfectionis & defectuum; quorum nisi culpa diuinæ misericordiæ auxilium impeditum auertatur, altera denuo porta dabitur ad luculentam frugem his in oris consequendam. Præter etenim eos, quos dixi, alii nunc *ad trium millium numerum* catechizantur, vt idoneo tempore baptismum recipiant. Quidam ex præcipuis Nabunangæ proceribus, dum munitiones, quas nobilis quidam vir suæ clientelæ moliebatur, spectatū iret, obiter ex relatu cuiusdam quæ solennitate & gaudio Christiani baptismatis mysteriis incumbere, intellexit. Itaque huius actus videndi desiderio capitur; intantumque placuit, vt diceret omni modo procurandū sibi, quo Christiana religio adaucta propagaretur, & mox tabulis sua manu subscriptis mandat omnibus iis, qui de Icoxiarum secta sunt, (quos aiunt quinquaginta millium numerum excessuros) vt Christianam fidem recipiant; & similiter aliis sectis addictos adigebat, vt conciones nostras & catechismi prælectiones auditum venirent. Adiit eum Pater Organtinus, vt pro hoc suo in nos favore gratias ageret, qui comiter valde & amicè exceptus est. Et ex eo intellexit, desiderare se vniuersum suæ ditionis populum Christianum fieri. Proinde, inquit, cum ex mea parte huic negotio non desim, ne, quæso, vos à vestra deesse velit, quo minùs desiderio huic meo quam ocysimè satisfiat. Addebat ad hæc, conuictum se rationibus, quæ ex nostra fide allegatæ adducebantur, cedere coactum veritati; & cognoscere se optimè cuiusdam incommodi & inualerudinis, qua afflicti solebat, causam extitisse enormia sua peccata, quæ lex nostra committi vetaret & detestaretur; seque ait ad ordinem Christianorum accessurum, nisi lex nostra rigida sibi nimitum & obseruatu difficilis videretur. Quodam die, cum idem hic princeps apud Nabunangam esset, alii fortè proceres quidam sectæ cuiusdam, quam Focoxiam nominant, affeclæ superuenere, quo Nabunangæ persuaderet plurimū ipsi interesse, vt nostri è Meaco eicerentur. Rogabat tū Nabunanga eū, de quo dixi, principē, qui que prior aliis

eò venerat, vt paucis declarare vellet, quam ipse de Patribus opi-
 nionem concepisset. Respondit ille, non se eam nostræ legis co-
 gnitionem habere, vt de ea iudicium facere possit, hoc tamen sci-
 re se optimè; aliquot ex subditis suis proceres, Christianos factos,
 sibi deuotissimè parère, atque adeò gentem esse, quæ solùm in
 hoc attenda sit, vt & vitium fugiat, & virtutem sequatur; quodi-
 dem non posse non sentire se de Patribus, qui eorum præcepto-
 res sint. Sciscitabatur quoque Rex id ipsum tunc ex aliis; ita ne se
 res haberet: qui omnes in eandem opinionem respõderunt. Qui-
 bus auditis ait Nabunanga, suo iudicio idem quoque sibi videri.
 Ex quo tẽpore, quãuis antea, cũ patres eũ accedere solerent, beni-
 gnissimè eos excipiebat, maiore tamen, quã prius, honore affe-
 ctos suscepit. Cũ etenim visitatum eum venisset Calend. Ian. &
 præcipui magnatum officii causa, atque anni fortè auspiciatũ in-
 tiũ gratulaturi in aula præstolarẽtur; illico tamen, cũ Patres emi-
 nus a supremo præfecto vniuersæ Prouinciæ Meacensis conspecti
 sunt, egressus hic è regis conclauis obuiã in interiorẽ aulam dedu-
 ctos honoratissimo loco collocauit. Dein ipsemet Nabunangam
 adiens, indicat adesse nostros, & convenire eum cupere; statimq;
 introducti sunt in remotius cubiculum, vbi Nabunangæ cubile
 erat. Quod factũ in omnium animis summam admirationẽ exci-
 tauit; sic vt dicerent Nabunangam semichristianum esse factum.
 Tractabat autẽ ipse & loquebatur cum Patribus benignè nõ tã-
 tũ & populariter, verũ etiam ciuilitè, quo quidem modo cum
 nemine procerum eorum egit. Progressus etenim consueta cum
 sua grauitate in publicum, vno tantũ verbo Bontio cuidã quid-
 dam innuit. Adeò verò nunc de nostris optimam cõfirmavit opi-
 nionem, vt cũ quodam tempore cũ nobilibus istis Meacensibus
 sermonẽ haberet, clarè eis pronuntiarit, & testatus sit, multo nos
 meliores esse Bontiiis. Aliquando incidit in disputationem cum
 Christiano quodam, qui non ita pridem ad fidem conuersus erat,
 tantumq; ex ea disputatione gustus percepit, vt à meridie in se-
 ram noctem protracta sit; & etiam si Christianus ille nouellus ad-
 huc foret, & nostræ professionis tyro, tantũ tamen luminis & in-
 tellectus ei Deus largitus est, vt ad interrogata omnia satis cõmo-
 dè responderet. Omitto infinita alia, quæ quidẽ scriptiõnẽ merẽ-
 tur, ob otii inopiam, nam & hesternò die trecẽtis hominibus ba-
 ptisma cõtrali, & hodie etiãnum ad idẽ opus accingor. Ne Pater-
 nitas interia tua huius negotii memoriã & curã deponat: procu-
 ret autẽ vt operarii nobis mittãtur, qui nobiscũ opimã hãc messẽ
 colligant. E Sanga, gloriosũ Apostoli diui Iacobi Vigilia, 1577.

FRANCISCVS CABRALIS AD REVERENDVM
PATREM GENERALEM.

Q Vandoquidem anno nouissimè exacto datis ad Paternitatem tuam literis, articulatè prosecutus sim quanto cū fructu Deus Dominus noster dignatus sit in his Iaponæ oris operari, cū *quadraginta millium numerum* excefferint, qui diuersis in locis sacrum Baprisimum receperunt, in præsentia breuiter percurram, quicquid diuina auxiliante gratia præsentè hoc anno 77. gestum est, postea quàm naues hinc postremùm soluerunt. Cætera ex publicis literis, quas Patres ex locis, quibus moram trahunt, transcribere solent, integrum erit cognoscere. Porro quanquã conuersorum ad fidem numerus huius anni cum euolutò par non fuerit, si tamen gradum & dignitatem eorum spectes, qui in sanctæ ecclesiæ gremium se nunc dederunt, nihilo inferior est censendus. Siquidem Bongoi regis filio, qui prior, uti scripsimus, fidem recepit, nuper admodum eiusdem regis gener accessit, filius adoptiuus potentissimi principis cuiusdam fratris reginæ, qui triump. regnorum præfecturam gerit. Ob huius adolescentis conuersionem non leuis excitata est tēpestas & perturbatio, ita ut cū ipse tum nos omnes, qui Bungi habitabamus, in graui discrimine versaremur, & iam proximum erat, ut pro defensione fidei Christianæ morte afficeremur. Eamque haud dubiè incurrissemus; nisi Deus, cuius in manu Regum cōda sunt, secundū diuinam suam prouidentiam, regis huius animū mouisset, ut auctoritatem suam, prout fecit, interponeret. Hic etenim simul & prudentia sua & auctoritate tantum effecit, ut adolescens Christianam fidem tetinuerit, quanquam ut hoc impedirent, pater eius & regina vniuersum regni statum maxima commotione sursum deorsumque miscuerint. Testari possum & affirmare, Regem hoc in negotio tantum in fauorem nostrum egisse, ut etiamsi tua Paternitas hîc præsens eidem vacasset, neque prudentiùs rem tractare, neque plus efficere potuerit. Quia verò Pater Lodouicus Froes, qui mecum tunc eius tempestatis laborem sustinuit, (qui labor tandem in ingentem nostram consolationem & æternum dæmonis opprobrium mutatus desinit) prolixam & publicam epistolam de his rebus scribat, non mihi videtur necessarium, ut ea quæ acciderunt, particulatim repetam. *Similiter in regno hoc Bungi* infiniti alii omnis conditionis homines Christianismum amplexi sunt. *In regno Ciruseno*, quod contiguum est vrbi Facaræ,

ubi sedem fixit Pater Melchior Figueredus, quingenti vel sexcenti baptismum receperunt. In regio Egea Eucama mille quingenti. In regnis Cauaci & Czouacuni, quod conterminum est Meaco, in quo commoratur Pater Organtinus cum Sacerdote quodam alio, & Fratre Laurentio Iaponense, quinque millia baptizati sunt. & quo minus multo plures hinc gratia communicarint, ministrorum inopia accidit. Aliis adhuc in regnis alij quam plurimi fidem susceperunt, ita ut etiam hoc anno Septuagesimo-septimo septem aut octo millia nobis accesserunt. Laus omnis & gloria grato encomio DEO Domino nostro ascribenda est, a quo bona omnia procedunt. Incredibilem reuera voluptatem percepimus ex tot hominum conuersione. Visum tamen fuit & placitum DEO, hoc nostrum gaudium intermixto dolore aliquo imminuere, quem concepimus ex obitu optimi Regis Arima Andreae. Hic, Patroni sui seu Aduocati festum celebraturus, in templum huc nostrum venerat; atque sub hac cum filiis & praecipuis regni sui, tam CHRISTIANIS quam Ethnicis, proceribus solennibus variis ludis biduum impenderat. Sub quorum finem coepit grauius ex apostemate quodam laborare, quod inter costas enatum, ad meliorem eum vitam, ut sperare est, intra vigesimum diem nobis sustulit. Quoniam vero per filium heredem suum, aliosque proceres, quippe qui gentiles erant, permissum nobis non fuerit, ut morienti aliquid opis ad animae solatium collaturi adessemus, non possum quid actum sit particulatim denarrare. Certissima tamen mihi fide comperitum est, Christianum decessisse, & crucem, quam gestare solebat, a se nunquam remouisse. Quantumuis etiam Bontij, qui in locum nostrum, ad eum introducti fuerunt, ut plurimum adlaborarent, ut repudiata fide in pristinum errorem relaberetur, per Diuinam tamen misericordiam gratiam induci nunquam potuit, ut eorum diabolicis persuasionibus assentiretur. Mox ut expirauit cadaver Bontis traditum est esseendum, qui & multi sunt numero, atque, ut scripsimus, cum filij sint omnes & fratres illustrium procerum, regnum maiore ex parte possessionibus suis occupant. Extemplo nouitius Rex caterique proceres acerrimam persecutionem contra ecclesiam mouerunt, iussis passim truncari & excindi, quas erexeramus, crucibus, & indicto nouis Christianis mortis supplicio, nisi religionem retractarent, quorum multo maxima pars palinodia cecinit, cum adhuc neophyti essent, neque penuria operariorum satis exculi. Attamen nonnulli constantes permanserunt, parati potius in exilium ire, atque etiam vitam profundero, quam Deum, quem

quem cognoscere cœperant, abnegare; nec non alij cum metu mortis periculo resistere non valerent, exterius quidem reuocabant; at saltem intra pectus fidem retinebant, & noctu ad nos venientes multis cum lachrymis imbecillitatem suam humili confessione testabantur. Iudicet nunc apud se Paternitas tua, quantis molestiis & doloribus hoc tēpore tali in casu afflictati fuerimus, qui Patri Antonio Loper, fratri Lodouico, & mihi, cum regnum hoc Arimæ visitarem, inexpectato obuēnit. Et quāquam in horas, uti saepe nobis nuntiabatur, impetum eorum, quibus trucidandi nos negotium datum erat, expectarem; nō placuit tamē Deo tam singularem & optatam nobis gratiam facere; quanquā interea non desisteremus infirmos animare, & qui iā ceciderant hortari ut resurgerent. Porro inibi substitimus donec templum in cœdio datum est, atque ita compulsi fuimus Cocinocū redire. Hinc Patrem illum & alterum comitē Magusam ablegavi, ad iter me Bongoum accingens. Placuit autem Diuinæ bonitati, ut in viam diuersam ab illa, quam cogitarem, me darē, forsitan ut me à morte liberaret, quam mihi nonnulli machinabantur, qui, ignaro me periculi, viam, qua profecturum arbitrabantur, ut me iugularent, obsederant. Caterum hanc nobis tribulationem redintegrata Deus consolatione compensauit. Voluit etenim, ut ciuitas hæc Magusa, è qua nunc scribo, vniuersa fidem assumeret, ita ut neque pagodum aliquod, neque ritus, qui gentilitatem adhuc testetur, super sit: ut etiam, si eut inferius dicemus, aut non facti sint Christiani, aut, tanquam qui aliis impedimento essent, quominus baptismum adirent, non esjicerentur, cum iactura omnium suorum prouentuum. Etenim, etiam si princeps huius insulae ante sexennium Christianam fidem assumpserit, nihilominus tamen quam plurimi gentiles restiterant integra retinentes sua fana & varelas. Permanserant similiter Bongij cum suis idolis, redditibus etiam suis fruētes. Hi obstabant, & inhibebant, uti dictum est, ne reliqua gentiliū multitudo conuerteretur, atque etiam ne ij, qui iam conuersi erant, secundum legem Christianam viuere auderent. Cuius incommodi magna ex parte causa erat vxor ipsius principis, quæ ethnicam religionem propugnabat, Christianis infensissima. Hæc nos hæcenus dura persecutione pressit, effecitque, ut multi iam Christiani facti pedem retrahentes ad errores suos & vomitum redirent. Nam & legibus & religioni Iaponicæ vehementer erat addicta, earumq; uti & reliquarum Iaponensium disciplinarum peritissima. Sic autem diuina sua misericordia disposuit, ut, cum anno præterito

ciuitatem hanc lustratum venisset, coacta quasi & contra voluntatem concioni nostrae interesset. Qua audita paulatim agnito errore duritiam animi exiit, & tandem conuersa est, atque vnicum ea ferè omnes, qui gentilissimum adhuc sequebantur. Equidem, cum scirem ab hac principe negotii nostrum successum omnè dependere, sedulo me fatigabam, ut in rebus fidei accuratè & rectè instrueretur. Cumq; capacissimū sortita sit ingenium, naturali intelligentia & ratione adiuta, citra magnam molestiam omnino comprehendit. Iamque trimestre tempus expirauit, cum huc Būgo rediens à me efflagitauit, ut auricularè ab se confessionem reciperet. Porro prius quam hoc aggrederer, cum existimarem necessarium, ut in mysteriis, quae ad hoc sacramentum pertinerent, erudiretur, Fratrem quendam Iaponensem ad eam misit, ut ei biduo triduo operam super confessionis & satisfactionis materiae predicando impenderet. Quorum cum iam intelligentiam percepisset, ad confessionem & gratiam recipiendam seque saluandam duo inquit esse exequenda; in primis ut pecuniam omnem & debita, quae per iniustas vsuras cum subditis suis, dum gentilis adhuc fuerit, ferendo compilasset, restitueret. Communis apud Iaponios consuetudo obtinet, ut proceres danisticam exercentes subditis suis aliquid; centum in scenus collocent, ut postea mensis tempore ultra murum sexaginta recipiant; neque solum hoc vitio non vertitur, aut pro peccato habetur, at potius bonum piūque opus se facere arbitrantur. Alterum erat, ut maritis uxores, quas seruarum numero habebat, redderet. Antiquitus enim apud Iaponios mos irrepit, ut si mulier aliqua cum marito dissentiens deserta domo ad Regis palatium, aut eius, penes quem ditionis, ubi id contingat, principatus est, confugiat, ut è vestigio in seruitutem pro hac tutela vindicetur. Harum illa subiugo habebat multitudinem. Quamuis autem insolens hic videretur, & res difficilis, magnique incommodi morem hunc dissoluere; considerans tamen non se posse ad confessionem admitti, nisi sublatis prius duobus his impedimentis, quantuis iactura culpam hanc redimere deliberat; atque Sacerdoti conscientiam detexit, breuique fidei instructione instantum promouit, ut cum marito egerit, ne gentiles ullos in suis ditionibus superesse pateretur; simulque Bonus nuntiaret, ut aut Christiani fierent, se permissurum ipsis redditibus suis (qui amplissimi erant) uti foui; aut, si tergiversarentur, eos è provinciis suis exigeret; hac seratione omne obstaculum, quod fidei progressum remoreretur, amoturum. Ipsa verò sine mora iussit idola omnia & gentilium sacrorum libros in templum deportari. Boniorum nonnulli,

relictis

relictis monasteriis suis & prouētibus discedentes exilium prætul-
 erunt. Alij traditis idolis, & sacris voluminibus Christianum ti-
 tulum acceperunt. Atque hodie fratris Ioan. Iaponensis concio-
 nem audire eunt, & singulis diebus bis ad templum hoc venti-
 tant. Quo nullum maius ad arrogantiam ipsorum edomandam
 tormentum adhiberi possit; neq; efficacius aut præsentius quic-
 quam ad superbiam mortificandam eorum, qui se pro Deis re-
 gionis gerebant, & verisimile est indignissimè ferre eos, quorum
 plerique sexagesimum annum excesserunt, & intuitu valde sunt
 venerabiles, à iuvene 20. circiter annorum erudiri. Ergo nūc qui-
 cunque huic principi parent, diuinæ gratiæ indulgentia, neque
 Bontis, neque idolis, aut aliis ethnicis obstaculis impediētib;us
 Christianis ritibus insistant. Quod eo maiore in momēto ponē-
 dū, quo p̄uincia hæc amplior est, & incolarū multitudine fre-
 quentior. Iam nunc 30. hīc exadificata sunt templa, & quidē præ-
 ter hæc alia 40. necessitas exigit. Proinde in prouincia hæc, & pas-
 sim per vniuersam Iaponam, nullius rei maior est indigentia, quā
 operariorum, & hominū, qui gentis linguā calleant. In quo nobis
 spero satisfactum iri optimo consilio, quod Paternitas tua nobis
 dedit. Nempe vt Gymnasiū hīc instituat, in quo operarij in mi-
 nisteriū prædicationis Iaponica lingua & scripturæ scientia exer-
 ceantur. Hoc anno 77. misit huc Pater Alexander Valignanus Vi-
 sitator Goa 14. nostri instituti idoneos sodales, vt, posteaquam ne-
 cessariis aliquot rebus prouisum esset, reliquis adiuuarijs dicto
 operi principium daretur. Ex quo spero copiosum nos fructum
 collecturos. Cū etenim in eo seminario Iaponij ad Diuini verbi
 præconiū formabuntur, maximum id futurū est momentum, vt
 breui admodum tota Iapona conuertatur. Academia eius initia
 in regno Bongoo statuentur, quod hoc quietis & pacis tranquilla
 felicitate inter ceteras Iaponæ prouincias maximè floreat, tum
 & Christianorum inibi sit frequentia, & rex conatibus nostris im-
 pendio fauens. Quinimo ipse rex, cū intellexisset cogitare nos
 Gymnasij in Iapona fundamentum iacere, missō ad me nūcio in-
 dicat, omnino velle se vt illud in suis prouinciis erigeretur, itaq;
 consideratē, quem locum magis idoneum censeam, atque id ei si-
 gnificarem, mox se eius possessionem nobis transferiturū, etiāq;
 ad hoc totum aliquod oppidū, & quidem cuiuscunque principis
 requireretur. Exploratis proinde aliquot locis conterminis con-
 suetæ regis habitationis; quendam delegi non longè à mari, neq;
 palatio Regis semotum, salubrem, & amplum & fontibus aliquot
 oppidū amœnū. Hunc nobis locū Rex sine mora cessit, ijs qui in

eo agrum possidebant incommodo hoc alibi optimè cōpensato. Nihil itaq; iam restat, quā ut opus auspicietur, quod nos propediem facturos spero. Addēdū, quod è multis regnis nuntiis ad nos missis Reges & populi contenderint, ut eis diuinam legē annuntiatum veniremus. Nihilominus fieri id non potuit, cū eius sumus paucitatis, ut vix dum iis, quos iam nobis adiunximus, instruēdis sufficiamus. Hoc tamen non obstante nouo isto Sociorum Patris Visitatoris cura adiecto, & maioris subsidii spe excitata, iam nunc exordiū domiciliū cōepimus in regno Saxumari. Pater autem Balthazar Lopez, qui ante nouennium mecum huc ex India venit, & Frater Ioānes Almeida antiquus & vetus huius regionis hospes atq; inquilinus, & cū his concionator quidā Iaponius eō proficiscuntur. Speramus Dominū Deum nostram horū opera ad salutem multorū hominum, dato successu, vsurum. Præterea alius quidā nostræ societatis cum comite quodam, qui linguam tenet, in regnum Cicuzenum se conferunt, & alter quidam Meacum, ut operam subsidiariam præster iis, qui antea profecti eō sunt, ubi iam pridem septem aut octo ex nostris requirebantur. Alius quidam ad prouinciam Firandam contendit, ut Patri Sebastiano Gonzalez, qui solus ibi fidei prouinciam sustinet, adiumento sit. Alii duo in dirionibus Omura subsistant, quamuis triginta & amplius desiderentur, qui pro agri amplitudine religionem ibi excolāt. Qui reliqui sunt Bongoum se recipiunt, cæteris locis manentibus incultis ob operariorū penuriam. Dominus Deus viā nobis demonstrare, uti facturum confido, dignetur, simul & vires suggerere, ut religionis onera his in oris sustinere possimus, quo hæc nō tantū, ubi recepta est, conseruetur, verū etiam cotidiana accessione per regna Iaponæ magis magisque dilatetur. Alia multa Paternitati tuæ transcribere possem, etiam de rebus præterq; supraq; naturā cōtingentibus, quas Deus Dominus noster in his regionibus operatur. Cæterū iis omisissis hęc supersedebo, cū quod ea in publicis literis narrentur, tum ob occupationes, quibus in presenti distrahor. Hoc tamen iterū, priusquam concludā, obtestabor, ut Paternitas tua, quanta sibi Diuinæ gloriæ cura est, tam assidue in memoria cogitationeq; habeat Iaponam, quæ sanè inter præcipuas prouincias, quas societas a demonis iugo vindicare laborat, censenda est. Deus conseruet Paternitatem tuam, & tam corporales quam spiritales eidem vires adaugeat, quo aprior fiat filiis suis & consolandis, & in diuinæ legis salutiferum tramitem dirigendis.

Cocinoqui, Kal. Septemb. c19, Ic. lxxxvii.

AMPLIS